

SHIVAJI UNIVERSITY, KOLHAPUR

Question Bank For March 2022 (Summer) Examination

M. A. (Part I) Semester II Examination

ECONOMICS PAPER No.: EO-11 optional

Subject: Agricultural Development in India

Q 1 A) Multiple Choice Questions (2 Marks Each)

10

- 1) NABARD came into existence on _____. / नाबार्ड _____ रोजी अस्तित्वात आली.
- 8 July, 1982 / ८ जुलै १९८२
 - 19 July, 1982 / १९ जुलै १९८२
 - 12 July, 1982 / १२ जुलै १९८२
 - None of These / यापैकी नाही
- 2) NABARD was established on the recommendations of _____. / नाबार्डची स्थापना _____ च्या शिफारशीनुसार करण्यात आली.
- Shivaraman Committee / शिवरामन समिती
 - Malhotra Committee/ मल्होत्रा समिती
 - Kumarmangalam Committee / कुमारमंगलम समिती
 - None of These / यापैकी नाही
- 3) The _____ is related with milk production / _____ ही दूध उत्पादनाशी संबंधित आहे.
- Yellow revolution / पीवळी क्रांती
 - Green revolution/ हरितक्रांती
 - White revolution / श्वेतक्रांती
 - Blue revolution / नीलक्रांती
- 4) Who is the father of white revolution in India? / भारतातील श्वेतक्रांतीचे जनक कोण आहेत?
- Vergheese Kurien / वर्गीस कुरीअन
 - M. S. Swaminathan / एम एम स्वामिनाथन
 - C. Rangrajan / सी रंगराजन
 - None of these / यापैकी नाही

5) Public Distribution System is established under ____./

सार्वजनिक वितरण प्रणाली _____ अंतर्गत स्थापन करण्यात आली.

- a) Ministry of Consumer Affairs, Food and Public Distribution / ग्राहक व्यवहार, अन्न व सार्वजनिक वितरण मंत्रालय
- b) Ministry of Food Processing Industry / अन्न प्रक्रिया उद्योग मंत्रालय
- c) Ministry of Agriculture and Farmers Welfare / कृषी व शेतकरी कल्याण मंत्रालय
- d) None of these / यापैकी नाही

6) ----- is the father of green revolution in India./ भारतातील हरितक्रांतीचे जनक ---- आहेत.

- a) Mahatma Gandhi / महात्मा गांधी
- b) M.S. Swaminathan/ एम. एस. स्वामिनाथन
- c) Pandit Nehru / पंडित नेहरू
- d) Sardar Patel / सरदार पटेल

7) ----- is the first state of India that adopted organic farming very well.

भारतातील ----- राज्याने सर्वप्रथम सेंद्रिय शेती चांगल्या पद्धतीने राबविली?

- a) Gujarat/ गुजरात
- b) Sikkim / सिक्कीम
- c) Uttarakhand / उत्तराखंड
- d) Kerala / केरळ

8) Blue Revolution is related to ____ / नीलक्रांती ____ शी संबंधित आहे.

- a) Fish production/ मत्स्योत्पादन
- b) Milk production/ दूध उत्पादन
- c) Oil production / तेल उत्पादन
- d) Food production / अन्न उत्पादन

9) Chalapathy Rao committee was constituted for restructuring of ____ /

चलपथीराव समितीची स्थापना _____ च्या पुनर्रचनेसाठी करण्यात आली होती.

- a) State Finance Corporation in India भारतीय राज्य वित्त निगम
- b) Commercial Banks in India भारतीय व्यापारी बँका
- c) Co-operative Banks in India भारतीय सहकारी बँका
- d) Regional Rural Banks in India भारतीय क्षेत्रीय ग्रामीण बँका

10) In which year Chalapathy Rao committee was constituted _____ /

चल पथी राव समिती _____ मध्ये गठीत केली होती.

- a) 2003
- b) 2005
- c) 2007
- d) 2010

11) The Supervisory authority for Regional Rural Banks is _____ . /

क्षेत्रीय ग्रामीण बंकासाठी पर्यवेक्षक प्राधिकरण _____ आहे.

- a) NABARD/ नाबार्ड
- b) SBI/ एस. बी. आय
- c) Central Government / केंद्र सरकार
- d) State Government/ राज्य सरकार

12) From the following _____ are advantages of mechanization of agriculture. /

खालीलपैकी कृषीच्या यांत्रिकीकरणामुळे _____ फायदे होतात.

- a) Increase in Production per hectare/ प्रति हेक्टर उत्पादन वाढ
- b) Quickness in work/ कार्यामध्ये गतिमानता
- c) Useful in Heavy works / अवजड कार्यामध्ये उपयुक्त
- d) All of these / यापैकी सर्व

13) From the following _____ is/are purpose of long-term agriculture finance. /

पुढीलपैकी _____ कृषीवित्तचा दीर्घकालीन हेतू आहे.

- a) To Give Wages of Workers/ श्रमिकांची मजुरी देणे
- b) Purchase of Agricultural Equipment's/ कृषी अवजारांची खरेदी
- c) Purchase Land /जमीन खरेदी
- d) All of these /यापैकी सर्व

14) From the following _____ is non-institutional source of agricultural finance. /

पुढीलपैकी शेती वित्त पुरवठ्याचा बिगर संस्थात्मक स्रोत _____ आहे.

- a) Money lenders /सावकार
- b) Commercial banks /व्यापारी बँका
- c) Land development bank/ भू विकास बँक
- d) Co-operative societies/ सहकारी समित्या

15) Agricultural Credit Review Committee was setup under the chairman ship of _____ / कृषी पत पुनरावलोकन समिती _____ यांच्या अध्यक्षतेखाली गठीत करण्यात आली होती.

- a) A. M. Khusro / ए.एम. खुसरो
- b) M. S. Swaminathan / एम.एस. स्वामिनाथन
- c) P. Chidambaram/ पी. चिदंबरम
- d) None of these/ यापैकी नाही

16) WTO stands for _____. / डब्ल्यू. टी.ओ. म्हणजे _____

- a) World Tariff Organization / जागतिक प्रशुल्क संघटना
- b) World Tax Organization / जागतिक कर संघटना
- c) World Trade Organization / जागतिक व्यापार संघटना
- d) World Trademark Organization / जागतिक व्यापारचिन्ह संघटना

17) AoA stands for _____. / ए. ओ.ए म्हणजे _____

- a) Agreement on Agriculture / कृषीविषयक करार
- b) Agreement on Apiculture / मधुमक्षिकापालन विषयक करार
- c) Agreement on Agro-products / कृषी उत्पादन विषयक करार
- d) None of these/ यापैकी नाही

18) From the following _____ is/are factors that affecting cropping pattern / पुढीलपैकी _____ पीक रचना प्रभावित करणारे घटक आहे/आहेत.

- a) Size of holding /धारणक्षेत्राचा आकार
- b) Availability of inputs /आदनांची उपलब्धता
- c) Government policies /सरकारी धोरणे
- d) All of these /यापैकी सर्व

19) Which of the following is the major source of irrigation in India? /

भारतामध्ये खालीलपैकी सिंचनाचा प्रमुख स्रोत कोणता आहे?

- a) Canals/ कालवा
- b) Tanks/ तलाव
- c) Wells and Tubewells/ विहरी व कूपनलिका
- d) None of these/ यापैकी नाही

20) When did the Government present Kisan Credit Card Scheme? /

शासनाने किसान क्रेडीट कार्ड योजना केव्हा सुरु केली?

- a) April 1993/ एप्रिल १९९३
- b) August 1998/ ऑगस्ट १९९८
- c) July 1991/ जुलै १९९१
- d) November 1995 / नोव्हेंबर १९९५

21) When was the new agricultural policy established?

नवीन कृषी धोरण केव्हा लागू केले?

- a) July 2000 / जुलै २०००
- b) March 2002/ मार्च २००२
- c) March 2004/ मार्च २००४
- d) January 2004/ जानेवारी २००४

22) Targeted Public Distribution system was launched in _____

लक्षित सार्वजनिक वितरण प्रणाली _____ मध्ये लागू करण्यात आली.

- a) June 1997 / जून १९९७
- b) June 1998 / जून १९९८
- c) June 1999/ जून १९९९
- d) June 2000 / जून २०००

23) The objective of public distribution system is _____. /

सार्वजनिक वितरण प्रणालीचा उद्देश _____ आहे.

- a) Price stability किंमत स्थिरता
- b) Increase agricultural trade/ कृषी व्यापार वृद्धी
- c) Increase Agricultural Production / कृषी उत्पादन वृद्धी
- d) None of these यापैकी नाही

24) MSP refers to _____ / एम.एस.पी. म्हणजे _____

- a) Minimum Support Price/ न्यूनतम आधारभूत किंमत
- b) Maximum Support Price/ महत्तम आधारभूत किंमत
- c) Marginal Support Price / सीमांत आधारभूत किंमत
- d) None of these / यापैकी नाही

25) WTO came into force on _____. डब्ल्यू.टी.ओ. _____ रोजी अस्तित्वात आली.

- a) 1 July 2007 / १ जुलै २००७
- b) 1 January 1995 / १ जानेवारी १९९५
- c) 1 September 1993 / १ सप्टेंबर १९९३
- d) 1 January 1947 / १ जानेवारी १९४७

26) In 2016-17, share of agriculture in national income is ____ /

२०१६-१७ मध्ये कृषीचा देशाच्या राष्ट्रीय उत्पन्नामध्ये _____ हिस्सा होता.

- a) 13.2 percent/ १३.२ टक्के
- b) 10.2 percent/ १०.२ टक्के
- c) 15.3 percent/ १५.३ टक्के
- d) 20.5 percent. २०.५ टक्के

27) National Food Security Mission started in _____. /

राष्ट्रीय अन्न सुरक्षा अभियान _____ पासून सुरु करण्यात आले.

- a) 2000-01
- b) 2004-05
- c) 2014-15
- d) 2007-08

28) Food Security Act passed in Indian Parliament in _____. /

भारतीय संसदेत अन्न सुरक्षा विधेयक _____ साली पारित करण्यात आले.

- a) 2013
- b) 2010
- c) 2015
- d) 2017

29) National Dairy Development Board established in _____. /

राष्ट्रीय दुग्ध विकास महामंडळ _____ साली स्थापन करण्यात आले.

- a) 1960
- b) 1965
- c) 1970
- d) 1985

30) When was started Operation Flood Programme? /

दुधाचा महापूर कार्यक्रम कधी सुरु करण्यात आला होता?

- a) 1960
- b) 1965
- c) 1970
- d) 1985

31) National Fisheries Development Board established in ____./

राष्ट्रीय मत्स्यव्यवसाय विकास महामंडळ _____ साली स्थापन करण्यात आले.

- a) 2006
- b) 2010
- c) 2012
- d) 2015

32) Long form of HYVP is ____/ HYVP चे पूर्णरूप _____ आहे.

- a) High Yield Variety Programme
- b) High Yield Variation Programme
- c) High Yield Variable Programme
- d) None of these/ यापैकी नाही

33) Prime Minister Krishi Sinchayee Yojana started in ____/

प्रधानमंत्री कृषी सिंचन योजना _____ मध्ये सुरु करण्यात आली.

- a) 2011
- b) 2013
- c) 2017
- d) 2015

34) Who said "Indian Peasant born in debt, lives in debt, dies in debt and passes it over to his successors after his death"? /

भारतीय शेतकरी कर्जात जन्मतो, कर्जात वाढतो, कर्जात मरतो आणि आपल्या वारसावर कर्जाचा भार ठेऊन जातो" असे कोणी म्हटले?

- a) Royal Commission on Agriculture/ रॉयल कमिशन ऑन अग्रीकल्चर
- b) Indian Agriculture Commission/ भारतीय कृषी कमिशन
- c) Agriculture Ministry of India/ भारतीय कृषी मंत्रालय
- d) None of these/ यापैकी नाही

- 35) The structure of co-operative credit institution is ____./
सहकारी पतपुरवठा संस्थांची रचना ____ स्तरीय आहे.
- a) Three tier/ त्रिस्तरीय
 - b) Two tier/ द्विस्तरीय
 - c) Four tier/ चार स्तरीय
 - d) None of these/ यापैकी नाही
- 36) NAFED established in ____./ नाफेडची स्थापना ____ साली करण्यात आली.
- a) 1951
 - b) 1955
 - c) 1958
 - d) 1960
- 37) Long form of e-NAM is ____./ e-NAM चे पूर्णरूप ____ आहे.
- a) e-National Agricultural Market
 - b) e-National Agricultural Management
 - c) e-National Aggregate Market
 - d) None of these/ यापैकी नाही
- 38) Long form of GST is ____ / GST चे पूर्ण रूप ____ आहे.
- a) Goods and Service Tax
 - b) Goods and Supervisory Tax
 - c) Government Security Tax
 - d) None of these / यापैकी नाही
- 39) Long form of NCDC is ____ / NCDC चे पूर्ण रूप ____ आहे.
- a) National Corporation of Development Council
 - b) National Cooperative Development Corporation
 - c) Nation Council for Cooperative Development
 - d) None of these
- 40) Price spread includes ____ / किंमत तफावत यामध्ये ____ चा समावेश असतो.
- a) Costs of intermediaries and traders / मध्यस्थ व व्यापाऱ्यांचा खर्च
 - b) Costs of Producers / उत्पादकाचा खर्च
 - c) Price of raw material / कच्च्या मालाची किंमत
 - d) None of these / यापैकी नाही

- 41) The difference between price given by consumer and price taken by producer is called ____.
- Marketable surplus / विक्रीयोग्य अधिक्क्य
 - Marketing Margin / बाजारपेठ अधिक्क्य
 - Marketed Surplus / विक्री केलेले अधिक्क्य
 - None of these / यापैकी नाही
- 42) Long form of NAFED is ____ / NAFED चे पूर्ण रूप ____ आहे.
- National Agricultural Federation of India
 - National Agricultural Formation and Development
 - National Agricultural Cooperative Marketing Federation of India
 - None of these / यापैकी नाही
- 43) Headquarter of NAFED located in ____ / नाफेडचे मुख्यालय ____ येथे आहे.
- Delhi / दिल्ली
 - Mumbai / मुंबई
 - Kolkata / कोलकाता
 - Madras / मद्रास

B. Write the answers in one sentence. (2 Marks each)

10

- Under whose chairmanship did the Government of India set up a committee in 2006 to formulate National Agriculture Policy?
भारत सरकारने राष्ट्रीय शेती धोरण तयार करण्यासाठी २००६ मध्ये कोणाच्या अध्यक्षतेखाली समितीची स्थापना केली?
- In which year did the Government of India announce an inclusive agricultural policy to meet the growing challenges of economic liberalization and globalization?
आर्थिक उदारीकरण व जागतिकीकरणाच्या वाढत्या आव्हानांना सामोरे जाण्यासाठी भारत सरकारने कोणत्या वर्षी सर्वसमावेशक शेती धोरणाची घोषणा केली?
- Which state has the largest holding area in India?
भारतात सर्वाधिक धारण क्षेत्र कोणत्या राज्यात आहे?
- Which state has the lowest holding area in India?
भारतात सर्वात कमी धारण क्षेत्र कोणत्या राज्यात आहे?

- 5) Which continent ranks first in global organic farming?
जागतिक सेंद्रिय शेतीमध्ये कोणत्या खंडाचा पहिला क्रमांक लागतो?
- 6) When did the Government of India launch the National Food Security Campaign?
भारत सरकारने राष्ट्रीय अन्नसुरक्षा अभियान केंव्हा अंमलात आणले?
- 7) White Revolution is associated with which product?
धवलक्रांती कोणत्या उत्पादनाशी संबंधित आहे?
- 8) Who is known as the father of the Blue Revolution?
नील क्रांतीचे जनक म्हणून कोणाला ओळखले जाते?
- 9) What is the largest private business in India?
भारतातील सर्वात मोठा खाजगी व्यवसाय कोणता आहे?
- 10) Where was the first District Central Co-operative Bank established in India?
भारतात सर्वप्रथम कोठे जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक स्थापन करण्यात आली?
- 11) Which bank is known as the apex bank in co-operative credit?
सहकारी पतपुरवठ्यातील शिखर बँक म्हणून कोणती बँक ओळखली जाते?
- 12) When were the Regional Rural Banks established?
प्रादेशिक ग्रामीण बँकांची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?
- 13) How many Regional Rural Banks are there in India at present?
सध्या भारतात किती प्रादेशिक ग्रामीण बँका आहेत?
- 14) What is microfinance?
सूक्ष्म वित्तपुरवठा म्हणजे काय?
- 15) How many members are there in the board of directors of NABARD?
नाबार्डच्या संचालक मंडळात किती सदस्य असतात?
- 16) Where is the headquarters of NABARD?
नाबार्डचे मुख्यालय कोठे आहे?
- 17) Which is the apex institution providing loans to the agricultural sector of the country?
देशातील कृषी क्षेत्राला कर्जपुरवठा करणारी शिखर संस्था कोणती आहे?

18) What percentage of the share capital of the Regional Rural Banks belong to the Central Government?

विभागीय ग्रामीण बँकांचा भाग भांडवलातील किती टक्के वाटा केंद्रसरकारचा असतो?

19) How many years is Kisan Credit Card valid?

किसान क्रेडिट कार्ड किती वर्ष वैध असते?

20) What is the term of loan provided to farmers with the help of Kisan Credit Card?

किसान क्रेडिट कार्डच्या सहाय्याने शेतकऱ्यांना कोणत्या मुदतीचा कर्जपुरवठा केला जातो?

21) State the views expressed by the Royal Commission of Agriculture on the indebtedness of farmers.

शेतकऱ्यांच्या कर्जबाजारीपणाबद्दल रॉयल कमीशन ऑफ ऍग्रीकल्चरने व्यक्त केलेली मते नोंदवा.

22) Explain the definition of lender.

सावकाराची व्याख्या सांगा.

23) What is non-institutional finance?

गैर संस्थात्मक कर्जपुरवठा म्हणजे काय ?

24) What is institutional finance?

संस्थात्मक कर्जपुरवठा म्हणजे काय ?

25) What is the structure of co-operative credit institutions?

सहकारी पतपुरवठा संस्थांची रचना सांगा ?

26) Who was the first to recommend setting up of State Co-operative Bank?

राज्य सहकारी बँक स्थापन करण्याची शिफारस सर्वप्रथम कोणी केली?

27) What is Lead Bank Scheme?

अग्रणी बँक योजना म्हणजे काय ?

28) When was NABARD established?

नाबार्डची स्थापना केंव्हा झाली?

29) What is the share capital of Divisional Grameen Bank?

विभागीय ग्रामीण बँकेच्या भाग-भांडवलाचे हिस्से सांगा?

- 30) How did Kisan Credit Card Scheme get started?
किसान क्रेडीट कार्ड योजनेची सुरुवात कशी झाली?
- 31) What is agricultural marketing?
कृषी विपणन म्हणजे काय?
- 32) State two factors of agricultural marketing cost.
कृषी विपणन खर्च दोन घटक सांगा.
- 33) What is price spread?
किंमत प्रसार म्हणजे काय?
- 34) What is CACP?
CACP म्हणजे काय?
- 35) In which year Food Corporation was established?
अन्नधान्य महामंडळाची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?
- 36) Explain the need for pricing policy.
किंमत धोरणाची आवश्यकता सांगा.
- 37) What is the Minimum Support Price?
किमान आधारभूत किंमत म्हणजे काय?
- 38) State the two functions of Agricultural Cost and Price Commission.
कृषी खर्च व किंमत आयोगाची दोन कार्ये सांगा.
- 39) What is a public distribution system?
सार्वजनिक वितरण व्यवस्था म्हणजे काय?
- 40) When was the National Agricultural Cooperative Marketing Federation established?
राष्ट्रीय कृषी सहकारी विपणन महासंघ ची स्थापना केंव्हा करण्यात आली?
- 41) What is a Regulated market?
नियंत्रित बाजारपेठ म्हणजे काय?
- 42) Explain two benefits of Kisan Credit Card.
किसान क्रेडीट कार्डचे दोन फायदे सांगा.

Q. 2. And Q. 3. Broad Questions.

20

- 1) Explain the role of agriculture in the Indian economy. /
भारतीय अर्थव्यवस्थेतील शेतीची भूमिका स्पष्ट करा.
- 2) Explain the concept of organic farming and its advantages and disadvantages. /
सॅद्रिय शेतीची संकल्पना सांगून सॅद्रिय शेतीचे फायदे तोटे स्पष्ट करा.
- 3) Explain the relationship between food security and agricultural development in India./
भारतातील अन्नसुरक्षा आणि शेती विकास यांच्यातील संबंध स्पष्ट करा.
- 4) Critically evaluate the public distribution system in India./
भारतातील सार्वजनिक वितरण व्यवस्थेचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.
- 5) Explain the challenges of Indian agricultural development./
भारतीय शेतीच्या विकासाची आव्हाने स्पष्ट करा.
- 6) What is the White Revolution? Take overview of the White Revolution in India./
धवल क्रांती म्हणजे काय? भारतातील धवल क्रांतीचा आढावा घ्या.
- 7) Explain the need for a second green revolution/
दुसऱ्या हरित क्रांतीची गरज स्पष्ट करा
- 8) Define the meaning of agricultural mechanization? Explain the advantages and disadvantages of agricultural mechanization. /
कृषी यांत्रिकीकरणाचा अर्थ सांगा? कृषी यांत्रिकीकरणाचे फायदे आणि तोटे स्पष्ट करा.
- 9) Explain the source and progress of irrigation in India./
भारतातील जलसिंचनाचे स्रोत व प्रगती स्पष्ट करा.
- 10) Explain the direct and indirect benefits of irrigation. /
जलसिंचनाचे प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष लाभ स्पष्ट करा.
- 11) Explain the institutional and non-institutional sources of agricultural credit supply./
कृषी पतपुरवठ्याचे संस्थात्मक व बिगर संस्थात्मक मार्ग स्पष्ट करा.

12) Explain the role and functions of NABARD./

नाबार्डची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

13) Define the concept of Kisan Credit Card scheme? Explain the features and benefits of Kisan Credit Card./

किसान क्रेडिट कार्ड योजनेची संकल्पना परिभाषित करा? किसान क्रेडिट कार्डची वैशिष्ट्ये आणि फायदे स्पष्ट करा.

14) Explain the competitiveness of WTO and Indian agriculture./

WTO आणि भारतीय शेतीची स्पर्धात्मकता स्पष्ट करा.

15) Explain the role of government in marketing of agricultural commodities./

शेतमाल विपणनातील सरकारची भूमिका स्पष्ट करा.

16) Explain the functions of agricultural markets./

कृषी बाजारपेठांची कार्ये स्पष्ट करा.

17) Explain the problems and solutions of agricultural markets./

कृषी बाजार पेठांच्या समस्या व उपाययोजना स्पष्ट करा.

18) Explain the features of regulated markets and the advantages and disadvantages of regulated markets. /

नियंत्रित बाजारपेठांची वैशिष्ट्ये सांगून नियंत्रित बाजारपेठांचे फायदे-तोटे स्पष्ट करा.

19) Explain the functions and advantages and disadvantages of the Agricultural Expenditure and Price Commission. /

कृषी खर्च व किंमत आयोगाची कार्ये आणि फायदे - तोटे स्पष्ट करा.

20) What is Goods and Services Tax? Explain the effect of goods and services tax on agriculture.

वस्तू व सेवा कर म्हणजे काय? वस्तू व सेवा कराचा शेतीवरील परिणाम स्पष्ट करा.

Q 4 Short Notes (5 Marks Each)

20

- 1) Role of Agriculture in Indian Economy / भारतीय अर्थव्यवस्थेत कृषीची भूमिका
 - 2) National Agriculture Policy since 1991 / १९९१ नंतरचे राष्ट्रीय कृषी धोरण
 - 3) Changing Cropping Pattern in India / भारतातील पीक रचनेतील बदल
 - 4) Changing Land use Pattern in India / भारतातील जमीन वापर रचनेतील बदल
 - 5) Contract Farming / करार शेती
 - 6) Organic Farming / सेंद्रिय शेती
 - 7) Public Distribution System / सार्वजनिक वितरण प्रणाली
 - 8) Food Security / अन्न सुरक्षा
 - 9) Challenges before Agriculture Development / कृषी विकासासमोरील आव्हाने
 - 10) White Revolution / श्वेत क्रांती
 - 11) Blue Revolution / नील क्रांती
 - 12) Need of Second Green Revolution/ दुसऱ्या हरितक्रांतीची गरज
 - 13) Agricultural Technology / कृषी तंत्रज्ञान
 - 14) Irrigation : Sources and Progress / सिंचन : स्रोत आणि प्रगती
 - 15) Irrigation : Policies and Strategies in India / भारतातील सिंचन धोरणे आणि व्यवहारा
 - 16) Utilization of surface and ground water in India / भारतातील भूपृष्ठीय आणि भूगर्भीय पाण्याचा वापर
 - 17) Sources of Agricultural Finance / कृषी वित्तचे स्रोत
 - 18) NABARD / नाबाई
 - 19) Kisan Credit Card Scheme / किसान क्रेडीट कार्ड योजना
 - 20) Regional Rural Banks / विभागीय ग्रामीण बँका
 - 21) WTO and Agriculture / डब्ल्यूटीओ आणि कृषी
 - 22) Agricultural Marketing: Functions and Efficiency / कृषी विपणन: कार्य आणि कार्यक्षमता
 - 23) Agricultural Marketing : Problems / कृषी विपणन : समस्या
 - 24) Measures for Agricultural Marketing Problems / कृषी विपणनातील समस्येवरील उपाय
 - 25) Regulated Markets / नियंत्रित बाजार
 - 26) Co-operative Marketing / सहकारी बाजार
 - 27) NAFED / नाफेड
 - 28) NCDC / एन.सी.डी.सी.
 - 29) Instruments of Price Policy / किंमत धोरणाची साधने
 - 30) National Commission on Agriculture / राष्ट्रीय कृषी आयोग
-

M.A. Part -I Semester I Examination June. 2022

ECONOMICS (C.B.C.S.) (M.A.Part- I)(SEM-I)

Principles and practice of cooperation (EO-4) Sub. Code- 72400

Question Bank

Day and Date: , / /2022

Total Marks: 80

Time: - a.m. to p.m.

Instructions:

- 1) All questions are compulsory
- 2) . 2) Figure to the right indicate full Marks.

Q.1 A. Objective Questions A. Rewrite the following sentences by choosing correct alternative

10

- 1.The national Cooperative consumer Federation was established during theplan
 - a) First five-year plan
 - b) second five-year plan
 - c) third five-year plan
 - d)Fourth five-year plan
2. The..... established in 1958 has been playing an important role in the development of cooperative marketing in India.
 - a) National agricultural Cooperative marketing federation
 - b) National agricultural and fisheries marketing federation
 - c) National Apex Federation
 - d) National Association of fisheries marketing federation
3. The national agricultural Cooperative marketing federation established in..... has been playing and important role in the development of Cooperative marketing in India
 - a) 1958
 - b) 1968
 - c) 1908
 - d) 1918

4. The first marketing Cooperative was organised atin former Bombay province in 1915

- a) Hubli
- b) Pune
- c) Thane
- d) Kalyan

5. NAFED stands for....

- a) National agricultural Cooperative marketing federation
- b) National agricultural fisheries marketing federation
- c) National Association of fisheries marketing federation
- d) National Apex Federation

6.DCCWs stands for.....

- a) district consumer Cooperative wholesale stores
- b) district credit cooperative Workers
- c) district consumer credit workers
- d) district consumer credit wholesalers

7.NCHF stands for....

- a) National Cooperative Housing Federation of India
- b) National Credit housing Federation
- c) National consumer housing Federation
- d) National Cooperative Housing Finance

8. The urban cooperative banks salary earners societies thrift and credit societies are examples of....

- a) agricultural credit societies
- b) non-agricultural credit societies
- c) both a and b
- d) none of the above

9. The implemented the Operation Flood programme

- a) NDDDB b) NCDC c) NCHF d) HDFC

10. LAMPS, TDCCFs, BISCOLAMF, TRIFED are cooperatives working for the uplifting of

- a) Scheduled Casts
- b) Scheduled tribes
- c) Rural areas
- d) Urban areas

11. The jute industry is one of the major industries in....

- a) Gujarath
- b) Tamil Nadu
- c) West Bengal
- d) West Bengal

12. The first Dairy cooperative society was registered in 1913 at....

- a) Anand in Gujarat
- b) Allahabad in UP
- c) Aurangabad in Maharashtra
- d) Ahmedabad in Gujarat

13. The first Dairy cooperative society was registered in 1913 at Allahabad in UP was called.... 1913

- a) Katra Cooperative Dairy society
- b) kaira district Cooperative milk producers Union
- c) district Cooperative milk society
- d) Allahabad Cooperative Dairy society

14 the product ofis popularly known by the brand name Amul

- a) Katra Cooperative Dairy society
- b) kaira district Cooperative milk producers Union
- c) Baroda dairy
- d) all of the above

15. Operation Flood programme is related to organising throughout the country

- a) Dairy cooperative
- b) agricultural cooperative
- c) Sericulture cooperative
- d) fisheries cooperative

16. Robert Owen, Darriwilian king, lounge Lizzette, Louis blanc are examples of Some of....

- a) Economists
- b) Co-operative leaders
- c) Business men
- d) Prime Ministers

17. the process of concentration of cooperative activities at the primary level either by amalgamation of two or more societies carrying out the same business aur by the incorporation of several functions in one society known as.....

- a) horizontal integration
- b) link up system
- c) vertical integration
- d) all of the above

18. is the apex Federation of the Cooperative in India.

- a) National Cooperative consumers Federation of India Limited
- b) Cooperative consumers Federation
- c) National consumer Federation of India Limited
- d) none of the above

19. NCCF was set up on....

- a) 16 August 1965
- b) 19 August 1965
- c) 15 August 1965
- d) 25 December 1965

20. NCCf was administered under the....

- a) Multi State cooperative societies Act 2002
- b) Multi State cooperative societies Act 1965
- c) Multi State cooperative societies act 1964
- d) Multi State cooperative societies act 1960

21.,is the apex institution for financing housing through the primary housing cooperative PHCs in Kerala state

- a) NDDB
- b) NCCF
- c) KSCHF
- d) NCDC

22. The..... was established in 1969 as an Apex organisation for coordinating guiding and promoting Cooperative Housing activities in India

- a) National Cooperative Housing Federation
- b) National Cooperative Housing Society
- c) Cooperative Housing Society
- d) National housing Federation

23. The national agricultural Cooperative marketing federation NAFED established on....

- a) 1961
- b) 1962
- c) 1963
- d) 1964

24. The first marketing Cooperative was organised at Hubli in the former Bombay province in....

- a) 1915
- b) 1920
- c) 1900
- d) 1925

25. When Argo processing companies enter into contact with the farmers to provide the farmers with the inputs like fertilizers seeds pesticides and guidelines to grow crops and buy back products with rate specified in advance it is known as....

- a) Cooperative farming
- b) collective farming
- c) contract farming
- d) none of these

Q.1 B. write answer in one or two sentences each

1. Explain the concept co-operation
2. Explain the principles of co-operation
3. Explain the two characteristics of co-operation
4. Why Co-operative societies was established?
5. Describe the three levels of Co-operative Credit Society
6. In which year the first and second co-operative law of India was passed
7. Explain the two functions of District Central Co-operative Banks
8. Write two objectives of State Co-operative Banks
9. Explain the two faults of Land Development Banks
10. Explain the two functions of Primary Agricultural Co-operative Credit.
11. Explain the meaning of Co-operation within Co-operative.
12. State the Name the institutions providing long term loans for agriculture
13. Which is the first state co-operative bank in India
14. The first co-operative housing society in India was established in which state?
15. Which co-operative housing society is called Shikhar Sanstha (State)?

16. Which labour co-operative society works at state level?
17. What is the main problem of labour co-operative society?
18. Write the structure of Dairy Co-operative Societies,
19. In which year was the world's first Dairy Development Co-operative Society established?
20. In which year Dudh Mahapur Yojana was launched in India?
21. In which year was India's first co-operative sugar factory established?
22. State two objectives of NABARD
23. Write two functions of National Cooperative Development Corporation.
24. When was NAFED established?
25. Write two objectives of the establishment of NAFED.
26. What is the function of Indian Co-operative Society?
27. Write two functions of Indian Farmers Fertilizer Co-operative Society

Q.2 and 3. Broad Questions

1. Explain the features by explaining the cooperation.
2. Explain the meaning and main principles of cooperation.
3. Review the development of the co-operative movement in the post-independence period .
4. Write down the faults of the primary agricultural credit institution and what are the remedies for it.
5. Write down the problems faced by the State Co-operative Bank and the solutions to them.
6. Suggest solutions for the shortcomings of District Central Co-operative Bank.
7. State the solution plan for the problems faced by the Primary Land Development Bank.
8. Explain the cooperative credit structure in detail.
9. Write down the measures taken by the government on the problems facing the Central Land Development Bank.
10. Evaluate the progress and functions of Central Co-operative Banks.

11. Evaluate the progress and development of the Land Development Bank of India.
12. Explain the 1995 principles of co-operation.
13. Explain in detail the organization and objectives of the co-operative consumer organization in India.
14. Review the progress of the work of Co-operative Consumers in India by explaining the meaning of Co-operative Consumers in India.
15. Explain in detail the types of co-operative consumer organizations in India.
16. Explain the meaning of Co-operative Societies in India and explain the structure of Co-operative Societies.
17. Explain in detail the types of co-operative labor organizations in India.
18. Discuss in detail the problems of labor co-operatives in India.
19. What is Co-operative Housing Society in India? Explain the structure of a co-operative housing society.
20. Review the progress of Co-operative Housing Society in India.
21. Whose problems are faced by non-agricultural co-operative societies in India? Discuss the power of measures taken.
22. What are co-operative buying and selling organizations in India? Suggest solutions to the problems of these organizations.
23. What is the structure of buying and selling organizations in India? Explain their function and purpose.
24. Review the problems faced by the Dairy co-operative societies in India. What are the problems faced by the Co-operative Dairy Federation of India?
25. Explain the progress of co-operative sugar factories in India.
26. Explain the problems facing co-operative sugar factories in India and suggest solutions.
27. Emphasize the importance of co-operative factories in rural development in India.
28. Explain the objectives and problems of co-operative sugar industry in India,
29. Explain the role of NABARD in Indian economic development.
30. Explain the role and functions of NAFED.

31. Explain the objectives and plans of Khadi and Village Industries Commission of India.

32. Explain the objectives and importance of Krishak Bharatiya Sahakari Limited (KRIBHAKO)

Q.4 write Short Notes (Any Four)

1. NABARD

2. Krishak Bharti Sahakari Limited

3. Co-operative Fertilizer Cooperative Union of India

4. Khadi Development Village Industries Commission (KVIC)

5. National Co-operative Union of India (NUCI)

6. National Federation of Agricultural Co-operative Purchase and Sales (NAFED)

7. Progress of Co-operative Sugar Industry in India

8. Co-operative Sugar Factory Problem

9. Importance of Co-operative Sugar Industry in India

10. Problems Facing Co-operative Sugar Industry in India

11. National Co-operative Consumer Union

12. State Co-operative Housing Union.

13. Progress of State Co-operative Banks

14. Progress of Land Development Banks

15. Needs and Functions of Land Development Bank

16. Problems facing District Central Co-operative Banks

17. Questions facing State Co-operative Banks

18. Modern Principles of Co-operatives

19. Meaning and Features of Co-operatives

20. Role of Co-operatives in Indian Development

मराठी रूपांतरण

प्रश्न क्र. १ वस्तूनिष्ठ प्रश्न

- 1) राष्ट्रीय सहकारी ग्राहक संघाची स्थापनापंचवार्षिक योजना काळात झाली
अ. पहिली पंचवार्षिक योजना
दुसरी पंचवार्षिक योजना
आ. तिसरी पंचवार्षिक योजना
इ. चौथी पंचवार्षिक योजना
2. भारतातील सहकारी विपणन आजच्या विकासामध्ये महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावणारीसंस्था 1958 मध्ये स्थापन झाली
अ. नॅशनल अग्रिकल्चरल को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन
आ. नॅशनल एग्रीकल्चरल & फिशरीज मार्केटिंग फेडरेशन
इ. नॅशनल अपेक्स फेडरेशन
ई. नॅशनल असोसिएशन ऑफ फिशरीज मार्केटिंग फेडरेशन
- 3) भारतातील सहकारी विपणन विकासात महत्त्वपूर्ण भूमिका बजावणारी राष्ट्रीय कृषी सहकारी विपणन संघाची स्थापनामध्ये झाली.
अ. 1958
आ. 1968
इ. 1908
ई. 1918
- 4) 1915 मध्ये पहिल्या मुंबई प्रांतातयेथे प्रथम विपणन सहकारी आयोजन करण्यात आले होते
अ. हुबळी
आ. पुणे
इ. ठाणे
ई. कल्याण
- 5) नाफेड म्हणजे.....

- अ. नॅशनल एग्रीकल्चरल को-ऑपरेटिव्ह मार्केटिंग फेडरेशन
 आ. नॅशनल अग्रिकल्चरल अंड फिशरीज मार्केटिंग फेडरेशन
 इ. नॅशनल असोसिएशन ऑफ फिशरीज मार्केटिंग फेडरेशन
 ई. नॅशनल अपेक्स फेडरेशन
- 6) डी सी सी डब्ल्यू याचा अर्थ
 अ. डिस्ट्रिक्ट कंजूमर को-ऑपरेटिव होलसेल स्टोअर्स
 आ. डिस्ट्रिक्ट क्रेडिट को-ऑपरेटिव वर्कर्स
 इ. डिस्ट्रिक्ट कंजूमर क्रेडिट वर्कर्स
 ई. डिस्ट्रिक्ट कंजूमर क्रेडीट होलसेलर
- 7) एन सी एच एफ म्हणजे
 अ. नॅशनल क्रेडिट हाऊसिंग फेडरेशन
 आ. नॅशनल क्रेडिट हाऊसिंग फेडरेशन
 इ. नॅशनल कंजूमर हाऊसिंग फेडरेशन
 ई. नॅशनल को-ऑपरेटिव हाऊसिंग फायनान्स
- 8) अर्बन को-ऑपरेटिव बँक पगारदार सोसायट्या बचत आणि पत सोसायट्या ही सर्वची उदाहरणे आहेत
 अ. कृषी पत सोसायटी
 आ. अकृषिक पत सोसायट्या
 इ. दोन्ही अ आणि ब
 ई. वरीलपैकी कोणते नाही
- 9) ऑपरेशन फ्लड प्रोग्राम ची अंमलबजावणीयांच्याकडून केली जाते
 अ. एनडीडीबी
 आ. एनसीडीसी
 इ. एनसीएच एफ
 ई. एचडीएफसी
- 10) एल एम पी एस टीडीसी सीएफ बी आय एस सी ओ एल ए एम एफ या सहकारी संस्था..... यांच्या उन्नतीसाठी कार्यरत आहेत
 अ. शेड्यूल्ड कास्ट
 आ. शेड्यूल्ड ट्राईब्ज

इ. ग्रामीण क्षेत्र

ई. नागरी क्षेत्र

11) ताग हा प्रमुख उद्योगयेथे उभा राहिला आहे

अ. गुजरात

आ. तामिळनाडू

इ. वेस्ट बंगाल

ई. हरियाणा

12) 1913 मध्ये नोंदणी केलेली पहिली दूध उत्पादक संस्था..... येथे आहे

अ. गुजरात येथे आनंद

आ. युपी मधील अलाहाबाद

इ. महाराष्ट्रातील औरंगाबाद

ई. गुजरातमधील अहमदाबाद

13) 1913 मधील यूपीमधील आलाहाबाद मध्ये..... ही पहिली दूध सहकारी संस्था नोंदणीकृत झाली आहे

अ. कात्रा को-ऑपरेटिव्ह डेअरी सोसायटी

आ. कैरा डिस्ट्रिक्ट को-ऑपरेटिव्ह मिल्क प्रोडूसर युनियन

इ. डिस्ट्रिक्ट को-ऑपरेटिव्ह मिल्क सोसायटी

ई. अलाहाबाद कोऑपरेटिव्ह डेरी सोसायटी

14) लोकप्रिय असणारे अमूल हे ब्रँड नेम.... या उत्पादनाशी संबंधित आहे

अ. कात्रा को-ऑपरेटिव्ह डेअरी सोसायटी

आ. कैरा डिस्ट्रिक्ट को-ऑपरेटिव्ह मिल्क प्रोडूसर युनियन

इ. बरोडा डेरी

ई. वरील सर्व

15) संपूर्ण देशभर चालणारा ऑपरेशन फ्लड प्रोग्राम हाशी संबंधित आहे

अ. दुग्ध सहकार

आ. कृषी सहकार

इ. रेशीम सहकार

ई. मत्स्य सहकार

16) रॉबर्ट ओवेन डॉक्टर विल्यम किंग लोगी लुझाटी लॉरी ब्लॅक ही सर्व उदाहरणेचीआहेत

अ. अर्थतज्ञ

आ. सहकारी नेतृत्व

इ. व्यवसायिक

ई. प्रधानमंत्री

17) प्राथमिक स्तरावर सहकारी क्रियांच्या एकाग्रतेची प्रक्रिया एक तर समान व्यवसाय करणाऱ्या दोन किंवा अधिक सोसायट्यांच्या एकत्रीकरणातून किंवा समाजातील इतर अनेक कार्य करणाऱ्या सोसायट्या एकत्र करणे यालाम्हणतात

अ. क्षैतिज एकत्रीकरण

आ. दुवा प्रणाली

इ. अनुलंब एकत्रीकरण

ई. वरील सर्व

18) ही भारतातील ग्राहक सहकारी संस्थेची शिखर संस्था आहे

अ. नॅशनल को-ऑपरेटिव्ह कंझ्युमर्स फेडरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड

आ. कॉपरेटिव्ह कंजूमर स फेडरेशन

इ. नॅशनल कंझ्युमर्स फेडरेशन ऑफ इंडिया लिमिटेड

ई. वरीलपैकी नाही

19) एन सी सी एफ ची स्थापना..... रोजी झाली

अ. 16 August 1965

आ. 19 August 1965

इ. 15 August 1965

ई. 25 December 1965

20) एनसीसीएफ..... या अंतर्गत कार्यरत आहे

अ. मल्टी स्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी अॅक्ट 2002

आ. मल्टी स्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी अॅक्ट 1965

इ. मल्टी स्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी अॅक्ट1964

ई. मल्टी स्टेट को-ऑपरेटिव्ह सोसायटी अॅक्ट 1960

21)ही केरळ राज्यातील प्राथमिक गृहनिर्माण सहकारी मार्फत घरांना अर्थसहाय्य देण्यासाठी सर्वोच्च संस्था आहे

अ. एनडीडीबी

आ. एनसीसीएफ

इ. के एस सी एच एफ

ई. एनसीडीसी

22) सन 1960 मध्ये भारतातील सहकारी गृहनिर्माण उपक्रमांचे मार्गदर्शन व प्रोत्साहन यासाठी प्रभावी संस्था म्हणूनची स्थापना केली गेली

अ. नॅशनल को-ऑपरेटिव्ह हाऊसिंग फेडरेशन

आ. नॅशनल को-ऑपरेटिव्ह हाऊसिंग सोसायटी

इ. को-ऑपरेटिव्ह हाऊसिंग सोसायटी

ई. नॅशनल हाऊसिंग फेडरेशन

23) नाफेड ची स्थापनामध्ये झाली

अ. 1961

आ. 1962

इ. 1963

ई. 1964

24) माझी मुंबई प्रांतातील पहिले सहकारी विपणन हुबळी याठिकाणी..... मध्ये आयोजित केले

अ. 1915

आ. 1920

इ. 1900

ई. 1925

25) जेव्हा कृषी प्रक्रिया कंपन्या शेतकऱ्यांची संपर्क साधून त्यांना खते बी-बियाणे कीटकनाशके अशी अदाने पुरवितात आणि पीक उत्पादनासाठी मार्गदर्शन करतात व उत्पादनांचे दर ठरवून ते खरेदी करतात यालाअसे म्हणतात

अ. सहकार शेती

आ. सामुदायिक शेती

इ. करार शेती

ई. यापैकी नाही

ब) एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा

1. सहकाराची व्याख्या सांगा
2. सहकार तत्वे व्याख्या सांगा
3. सहकाराची दोन वैशिष्ट्ये सांगा
4. सहकाराची स्थापना का झाली
5. सहकारी पतपुरवठा सांस्थेचे तीन स्तर सांगा

6. भारतातील पहिल्याव दुसरा सहकारी कायदा कोणत्या वर्षी पारित झाला?
7. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची दोन कार्ये सांगा
8. राज्य सहकारी बँकांची दोन उद्दिष्टे लिहा
9. भूविकास बँका कोणत्या स्तरावर कार्य करतात?
10. भूविकास बँकांचे दोन दोष सांगा
11. प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थांची दोन कार्ये सांगा
12. सहकार अंतर्गत सहकार या तत्वाचा अर्थ सांगा
13. प्राथमिक कृषी सहकारी पतसांस्थेच्या स्थापनेसाठी किती सदस्यांची आवश्यकता असते?
14. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांचे भांडवलाचे स्रोत कोणते ?
15. शेतीसाठी दीर्घ मुदतीचा पतपुरवठा करणाऱ्या सांस्थांची नावे द्या.
16. भारतातील पहिली राज्य सहकारी बँक कोणती?
17. भारतातील पहिली सहकारी गृहनिर्माण संस्था कोणत्या राज्यात स्थापन झाली?
18. कोणत्या सहकारी गृहनिर्माण सांस्थेला शिखर सांस्था (राज्य) असे संबोधिले जाते?
19. राज्य पातळीवर कोणती श्रमीक सहकारी सांस्था कार्य करते?
20. श्रमीक सहकारी संस्थांची मुख्य समस्या कोणती?
21. दुग्ध सहकारी संस्थांची रचना लिहा.
22. जगातील पहिली दुग्ध विकास सहकारी सांस्था कोणत्या वर्षी स्थापन झाली?
23. भारतामध्ये कोणत्या वर्षी दुग्ध महापूर योजना सुरु करण्यात आली?
24. भारतातील पहिला सहकारी साखर कारखाना कोणत्या वर्षी स्थापन झाला?

25. नाबार्डची दोन उद्दिष्टे सांगा.
26. राष्ट्रीय सहकारी गृहविकास महामांडळाची दोन कार्ये लिहा.
27. नाफेड ची स्थापना केव्हा झाली?
28. नाफेडच्या स्थापनेची दोन उद्दिष्टे लिहा.
29. भारतीय सहकारी संघ कोणते कार्य करतो?
30. भारतीय शेतकरी खत सहकारी सांघाची दोन कार्ये लिहा

प्रश्न क्र.2 व 3 दिर्घोत्तरी प्रश्न

१. सहकाराची व्याख्या सांगून त्याची वैशिष्ट्ये स्पष्ट करा.
२. सहकाराचा अर्थ सांगून सहकाराची मुख्य तत्वे स्पष्ट करा.
३. स्वातांत्र्योत्तर काळातील सहकारी चळवळीच्या विकासाचा आढावा घ्या.
४. प्राथमिक कृषी पतपुरवठा सांस्थेचे दोष सांगून त्यावरील उपाययोजना कोणत्या ते लिहा.
५. राज्य सहकारी बँके समोर असणाऱ्या समस्या कोणत्या व त्यावरील उपाय कोणते ते लिहा.
६. जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँके चे दोष कोणते आहेत ते दूर करण्यासाठी उपाय सुचवा.
७. प्राथमिक भूविकास बँकेच्या समोरील अडचणी कोणत्या आहेत त्यावर उपाय योजना सांगा.
८. सहकारी पतपुरवठा रचना सविस्तर स्पष्ट करा.
९. मध्यवर्ती भूविकास बँकेचे समोरील समस्या कोणत्या आहेत त्यावर सरकारने कोणते उपाय केले आहेत ते लिहा.
१०. मध्यवर्ती सहकारी बँकांची प्रगती व कार्ये यांचे मूल्यमापन करा.

११. भारतातील भूविकास बँकेची कार्ये व रचना सांगून त्यांच्या प्रगतीचे मूल्यमापन करा.

१२. सहकाराची 1995 ची तत्वे विशद करा.

१३. भारतातील सहकारी ग्राहक सांस्थेचे संघटन व उद्दिष्टे सविस्तर स्पष्ट करा.

१४. भारतातील सहकारी ग्राहक सांस्थाचा अर्थ सांगून भारतातील सहकारी ग्राहक सांस्थेच्या कार्यांच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.

१५. भारतातील सहकारी ग्राहक सांस्थांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

१६. भारतातील सहकारी श्रमीक संस्थांचा अर्थ सांगून सहकारी श्रमीक संस्थांची संरचना स्पष्ट करा.

१७. भारतातील सहकारी श्रमीक संस्थांचे प्रकार सविस्तर स्पष्ट करा.

१८. भारतातील श्रमीक सहकारी संस्थांच्या समस्या कोणत्या आहेत त्यावर सविस्तर चर्चा करा.

१९. भारतातील सहकारी गृहनिर्माण सांस्था म्हणजे काय? सहकारी गृहनिर्माण सांस्थेची संरचना विशद करा

२०. भारतातील सहकारी गृहनिर्माण सांस्थेच्या प्रगतीचा आढावा घ्या.

२१. भारतातील बिगरकृषी सहकारी संस्थासमोर असणाऱ्या समस्या कोणात्या आहेत? त्यावर कोणत्या उपाययोजना करण्यात आल्या यावर चर्चा करा.

२२. भारतातील सहकारी खरेदी-विक्री संस्था म्हणजे काय? या संस्थांच्या समस्या सांगून उपाय योजना सुचवा.

२३. भारतातील खरेदी-विक्री संस्थांची रचना कशी आहे? त्यांची कार्ये व उद्दिष्टे स्पष्ट करा.

२४. भारतातील सहकारी खरेदी-विक्री सांस्थेचे रचना सांगून त्यांच्या समोर असणाऱ्या समस्यांचा आढावा घ्या.

२५. भारतीय सहकारी दुग्ध महासंघाची कार्ये सांगून त्यांच्यासमोर असणाऱ्या समस्या कोणते आहेत?

२६. भारतातील सहकारी साखर कारखान्याची प्रगती विशद करा.

२७. भारतातील सहकारी साखर कारखाना समोरील समस्या सांगून त्या सोडवण्यासाठी उपाय योजना सुचवा.

२८. भारतातील ग्रामीण विकासात सहकारी कारखान्याचे महत्व स्पष्ट करा.

२९. भारतातील सहकारी साखर उद्योगांची उद्देश, कार्ये व त्यांच्यासमोरील समस्या स्पष्ट करा.

३०. नाबार्डची भारतीय आर्थिक विकासातील भूमिका स्पष्ट करा.

३१. नाफेडची भूमिका व कार्ये स्पष्ट करा.

३२. भारतीय खादी व ग्रामोद्योग आयोगाच्या उद्दिष्टे व योजना स्पष्ट करा.

३३. कृषक भारतीय सहकारी लिमिटेड (क्रिबको) यांची उद्दिष्टे व महत्व स्पष्ट करा.

प्रश्न 4 टिपा लिहा (कोणतेही चार)

1. नाबार्ड(NABARD)

2. कृषक भारती सहकारी लिमिटेड (क्रिबको)

3. भारतीय सहकारी खत सहकारी संस्था(इफको)

4. खादी विकास ग्रामोद्योग आयोग (KVIC)

5. भारतीय राष्ट्रीय सहकारी संस्था (NUCI)

6. राष्ट्रीय शेती सहकारी खरेदी-विक्री महासंघ(NAFED)

7. राष्ट्रीय सहकारी विकास महामंडळ(NCDC)

8. भारतातील सहकारी साखर उद्योगाची प्रगती

9. सहकारी साखर कारखान्यांची समस्या
- 10.भारतातील सहकारी साखर उद्योगाचे महत्त्व
- 11.भारतातील सहकारी साखर उद्योगासमोरील समस्या
- 12.राष्ट्रीय सहकारी ग्राहक संस्था
- 13.राज्य सहकारी गृहनिर्माण संस्था
- 15.सहकारी गृहनिर्माण सांस्थेच्या समस्या
- 16.सहकाराची वैशिष्ट्ये
- 17.सहकार तत्वांची पुर्नमांडणी
- 18.सहकाराचे महत्त्व
- 19.सहकारी पतपुरवठा रचना
- 20.प्राथमिक भूविकास बँकेची कार्ये
- 21.प्राथमिक कृषी सहकारी पतपुरवठा संस्थेची समस्या
- 22.जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँकांची प्रगती
- 23.राज्य सहकारी बँकांची प्रगती
- 24.भू-विकास बँकांची प्रगती
- 25.भूविकास बँकेची उद्दिष्टे व कार्ये
- 26.जिल्हा मध्यवर्ती सहकारी बँक समोरील समस्या
- 27.राज्य सहकारी बँका समोरील प्रश्न
- 28.सहकाराची आधुनिक तत्वे
- 29.सहकाराचा आर्थ आणि वैशिष्ट्ये
- 30.भारतातील सहकाराचा विकास

M.A. (Part-I) Semester-II Examination, 2022
ECONOMICS (Paper- EC-4) (CBCS) (Revised)

Paper- Ecological & Resource Economics

Sub. Code: 72777

QUESTION BANK

1. Multiple choice questions

A) Choose the correct answer from the given alternatives. (2 marks each)

10

- 1) Which of the following is a non-use value of resources?
 - a. Existence value
 - b. Bequest value
 - c. Altruistic value
 - d. All the above

- 2) The view that human capital cannot substitute natural capital is implied in
 - a. Club of Rome
 - b. Hotelling model
 - c. Strong sustainability
 - d. Weak sustainability

- 3) The Hotelling rule is concerned with
 - a. Valuation of natural resources
 - b. Optimal extraction of natural resources
 - c. Strong sustainability
 - d. Weak sustainability

- 4) The report titled 'Limits to Growth' published in 1972 is associated with
 - a. Club of Rome
 - b. Amartya Sen
 - c. L. C. Gray
 - d. Robert Hotelling

- 5) The value that people assign to resources, even if they never have and never will use it, is called
 - a. Use value
 - b. Non use value
 - c. Direct use value
 - d. Indirect use value

- 6) The view that human capital can substitute natural capital is implied in
- Club of Rome
 - Hotelling model
 - Strong sustainability
 - Weak sustainability
- 7) The model developed by L. C. Gray is concerned with
- Valuation of natural resources
 - Optimal extraction of natural resources
 - Strong sustainability
 - Weak sustainability
- 8) Which of the following is a people's movement organized to protect environment in India?
- Appiko Movement
 - Save Silent Valley Movement
 - Chipko Movement
 - All the above
- 9) Which of the following theorems suggests a solution to conflicts arising out of externalities?
- Hotelling's Theorem
 - Coase's Theorem
 - L.C. Gray's Theorem
 - Club of Rome Theorem
- 10) Sleep deprivation due to a neighbor listening to loud music during night is an example of
- Negative consumption externalities
 - Positive consumption externalities
 - Negative externalities in production
 - Positive externalities in production
- 11) The Chipko movement started mainly for _____.
A) Plantation	B) Deforestation
C) Stop deforestation	D) None of these
- 12) ----- stated new welfare economics thoughts in the year 1939 of Economic Journal.
A) Ricardo	B) Adam Smith
C) Hicks and Caldor	D) Karl Marx
- 13) In Gray's model _____ industries example is elaborated.
A) Mining	B) Sugar
C) Cement	D) Textiles
- 14) Average Revenue means Total Revenue divided by _____ .
A) Total cost	B) Total output
C) Average cost	D) All of the above

- 15) Due to natural activity _____ resources are created.
 A) Renewable B) non-renewable
 C) Inorganic D) None of these
- 16) _____ is an important criterion of non-sustainability.
 A) Unemployment B) Water resources
 C) Excessive population D) Balanced growth
- 17) Mineral oil is a _____ resource.
 A) Unlimited B) renewable
 C) non-renewable D) None of these
- 18) Prof. L. C. Gray has proposed the _____ theory.
 A) Environmental balance B) bio- economics
 C) macro Economics D) Peoples Participation
- 19) The concept of welfare was first introduced by _____.
 A) Ricardo B) Adam Smith
 C) Karl Marx D) Prof. Pigou
- 20) The meeting of the Club of Rome was held in -----.
 A) 1972 B) 1971
 C) 1998 D) 1985
- 21) Land is a ----- resource.
 A) Renewable B) Non -Renewable
 C) Unlimited D) None of these
- 22) The Hotelling model is based on _____ assumption.
 A) Variable interest rates B) Fixed interest rates
 C) Maximum levels D) Higher income levels
- 23) In the economic equilibrium conditions ----- remains equal.
 A) Profit-loss B) Financial expenditure
 C) Total cost and revenue D) Social cost
- 24) In the year ----- Environmental Protection Act was implemented in India.
 A) 1986 B) 1981
 C) 1988 D) 1905
- 25) Amartya Sen wrote the book 'Famine and Poverty' in the year _____.
 A) 1971 B) 1981
 C) 1991 D) 1998

B) Answer in one or two sentences. (2 marks each)

10

- 1) What do you mean by non-renewable resources?
- 2) Define the term sustainable development.
- 3) Name two ways of regulating harvests of natural resources.
- 4) State two causes of water pollution.
- 5) What do you mean by weak sustainability?
- 6) Name two methods of valuation of resources.
- 7) What do you mean by biodiversity?
- 8) State two indicators of non-sustainability.

- 9) State two causes of air pollution.
- 10) Give an example of negative consumption externality.
- 11) Define the term negative externalities.
- 12) What is meant by non-Renewable Natural Resources?
- 13) Describe the causes of loss of bio-diversity.
- 14) What do you mean by natural resources?
- 15) What do you mean by weak sustainability?
- 16) Write any two reasons of drought suggested by Amartya Sen
- 17) What is non-sustainability.
- 18) Write any two features of Resources
- 19) What is meant by externalities?
- 20) Which tool is used to measure the intensity of sound.
- 21) Define renewable resources
- 22) Which theory presented by pro. L.C. Grey in 1913
- 23) Explain the meaning of Bio-diversity
- 24) Suggest any two ways to control air pollution
- 25) Types of Externalities.

BROAD / ESSAY TYPE QUESTIONS

- 1) Discuss in detail the methods of valuation of natural resources. 20
- 2) What is sustainable development? Explain the approaches to sustainable development.
- 3) Elaborate the Hotelling model of optimum extraction of non-renewable resources
- 4) What is meant by externalities? Explain their types and control measures.
- 5) Distinguish between renewable and non-renewable resources. Explain the link between natural resources and economic growth.
- 6) Discuss in detail the approaches to sustainable development.
- 7) Elaborate the various ways of regulating harvests of natural resources.
- 8) Discuss the various elements of environmental policy to control pollution.
- 9) Explain the meaning, causes and remedies on Air Pollution.
- 10) Examine the Gray's model of optimal extraction of the natural resources.
- 11) What do you mean by Bio-diversity? Explain its types and importance of Bio-diversity.
- 12) Elucidate the term externalities. Explain its types and measures for control.
- 13) Discuss on the Bio-economic Equilibrium in detail.
- 14) What is meant pollution? Explain reasons, effects and remedies on water pollution control.

15) What is meant by recycling of resources? Explain its need and comment on the quality and effectiveness of the resource.

16) Explain renewable and non-renewable resources in detail.

17) Explain the meaning of strong and weak sustainability development and criteria of Non-sustainability.

18) Explain in detail the concept of sound pollution.

19) Explain the legislative measures made in India for environmental protection.

20) What is resource degradation? Explain the role of people's movement against resource degradation.

4. Write short notes on **any four** of the following.

20

1) Economic development and Natural resources

2) Indicators of non-sustainability

3) Socially optimal harvests under private property rights

4) Regulation of harvesting of natural resources through taxes

5) Measures to control air pollution

6) Coase's bargaining solution to control pollution

7) Direct methods of valuation of resource

8) Concept and indicators of sustainable development

9) Amartya Sen's views on famine and poverty

10) Hotelling model

11) Meaning and types of externalities

12) Causes and measures of water pollution

13) Water pollution.

14) Dimensions of sustainable development.

15) Club of Rome approach.

16) Concept of value of Natural resources.

17) People's movements against resource degradation.

18) Recycling of Natural Resources.

19) Intellectual property Rights.

20) Renewable resources.

21) Types of Bio diversity.

22) Sources of Air Pollution.

- 23) Prof. Pigou's criteria of maximum welfare.
- 24) Types of externalities.
- 25) Hicks and caldor test
- 26) Non renewable Resources
- 27) Save Narmada Movement
- 28) Control on soil degradation.
- 29) Principle of compensation
- 30) Bionomic equilibrium

मराठी रुपांतर

- सूचना: 1. सर्व प्रश्न अनिवार्य आहेत
2. उजवीकडील अंक पूर्ण गुण दर्शवितात

1. वस्तुनिष्ठ प्रश्न

अ दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा. (प्रत्येकी 2 गुण)

10

- 1) खालीलपैकी कोणते संसाधनाचे बिगर वापर मूल्य आहे?
अ अस्तित्व मूल्य
ब वारसा मूल्य
क परहितवादी मूल्य
ड वरील सर्व
- 2) मानवनिर्मित भांडवल हे नैसर्गिक भांडवलाला पर्याय ठरू शकत नाही असे मत दृष्टिकोनामध्ये अभिप्रेत आहे.
अ रोमचा गट
ब हॉटेलिंग प्रतिमान
क प्रबळ शाश्वतता
ड कमकुवत शाश्वतता
- 3) हॉटेलिंग नियमशी संबंधित आहे.
अ नैसर्गिक संसाधनाचे मुल्यांकन
ब नैसर्गिक संसाधनाचा पर्याप्त वापर
क प्रबळ शाश्वतता
ड कमकुवत शाश्वतता

- 4) 1972 साली प्रकाशित 'वृद्धीच्या मर्यादा' हा ग्रंथ शी निगडीत आहे.
अ रोमचा गट
ब अमर्त्य सेन
क एल सी ग्रे
ड रॉबर्ट हॉटेलिंग
- 5) शेजारच्याच्या उच्च आवाजातील संगीत ऐकण्याने झालेली रात्रीतील झोपमोड हे चे उदाहरण आहे.
अ ऋणात्मक उपभोग बाह्यता
ब धनात्मक उपभोग बाह्यता
क उत्पादनातील ऋणात्मक बाह्यता
ड उत्पादनातील धनात्मक बाह्यता
- 6) लोकांकडून न वापरता देखील संसाधनांना दिले जाणारे मूल्य म्हणून ओळखले जाते.
अ वापर मूल्य
ब बिगर वापर मूल्य
क प्रत्यक्ष वापर मूल्य
ड अप्रत्यक्ष वापर मूल्य
- 7) मानवनिर्मित भांडवल हे नैसर्गिक भांडवलाला पर्याय ठरू शकते असे मत दृष्टिकोनामध्ये अभिप्रेत आहे.
अ रोमचा गट
ब हॉटेलिंग प्रतिमान
क प्रबळ शाश्वतता
ड कमकुवत शाश्वतता
- 8) एल सी ग्रे यांचे प्रतिमानशी संबधित आहे.
अ नैसर्गिक संसाधनाचे मुल्यांकन
ब नैसर्गिक संसाधनाचा पर्याप्त वापर
क प्रबळ शाश्वतता
ड कमकुवत शाश्वतता
- 9) खालीलपैकी कोणती भारतातील पर्यावरणाच्या संरक्षणासाठीची एक लोक चळवळ आहे?
अ अप्पिको चळवळ
ब शांत दरी बचाव चळवळ
क चिपको चळवळ
ड वरील सर्व
- 10) खालीलपैकी कोणता सिद्धांत बाह्यतामुळे निर्माण होणाऱ्या संघर्षावर उपाय सुचवितो.

- अ हॉटेलिंग प्रतिमान
 ब कोझ सिद्धांत
 क एल सी ग्रे प्रतिमान
 ड रोमचा गट सिद्धांत

- 11) चिपको आंदोलन _____ साठी प्रामुख्याने सुरु झाले.
 A) वृक्षलागवड करणे B) वृक्षतोडी
 C) वृक्षतोड थांबवणे D) यापैकी नाही
- 12) १९३९ च्या Economic Journal या अंकात _____ यांच्या लेखामध्ये नवीन कल्याणकारी अर्थशास्त्राचे महत्वाचे विचार मांडले.
 A) रिकार्डो B) अँडम स्मिथ
 C) हिक्स आणि कॅल्डार D) कार्ल मार्क्स
- 13) ग्रे यांच्या प्रतीमानात _____ उद्योगाचे उदाहरण दिले आहे.
 A) खाणकाम B) साखर
 C) सिमेंट D) कापड
- 14) सरासरी प्राप्ती म्हणजे एकूण प्राप्ती भागिले _____
 A) एकूण खर्च B) एकूण उत्पादन
 C) सरासरी खर्च D) वरील सर्व
- 15) नैसर्गिक कार्यामुळे _____ साधन सामग्री आपोआप निर्माण होत असते.
 A) नवीकरणक्षम B) अनवीकरणक्षम
 C) अजैविक D) यापैकी नाही
- 16) _____ हा अशाश्वतेचा महत्वाचा निकष आहे.
 A) बेरोजगारी B) जलसाठे
 C) अतिरिक्त लोकसंख्या D) समतोल वृद्धी
- 17) खनिज तेल ही _____ साधनसामग्री आहे.
 A) अमर्यादित B) नवीकरणक्षम
 C) अनवीकरणक्षम D) यापैकी नाही
- 18) प्रा. एल. सी. ग्रे. यांनी _____ सिद्धांत मांडला आहे.
 A) पर्यावरणीय समतोल B) जैव अर्थशास्त्र
 C) स्थूल अर्थशास्त्र D) लोकसहभाग
- 19) कल्याण ही संकल्पना _____ ने प्रथम रूढ केली.
 A) रिकार्डो B) अँडम स्मिथ
 C) कार्ल मार्क्स D) प्रा. पिंगु
- 20) क्लब ऑफ रोमची बैठक ----- साली झाली.
 A) १९७२ B) १९७१
 C) १९९८ D) १९८५
- 21) जमीन ही साधनसामग्री _____ आहे.

A) नवीकरणक्षम
C) अमर्यादित

B) अनवीकरणक्षम
D) यापैकी नाही

- 22) हॉटेलिंग प्रतिमान _____ गृहितावर आधारित आहे.
A) बदलता व्याजदर
B) स्थिर व्याजदर
C) महत्तम पातळी
D) उच्च उत्पन्न पातळी
- 23) आर्थिक समतोल अवस्थेत _____ समान असतात.
A) नफा-तोटा
B) आर्थिक खर्च
C) एकूण खर्च व प्राप्ती
D) सामाजिक खर्च
- 24) भारतात पर्यावरण संरक्षण कायदा _____ मध्ये करण्यात आला.
A) १९८६
B) १९८१
C) १९८८
D) १९०५
- 25) अमर्त्य सेन यांनी 'दुष्काळ आणि दारिद्र्य' हा ग्रंथ _____ मध्ये लिहीला.
A) १९७१
B) १९८१
C) १९९१
D) १९९८

ब) एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 2 गुण)

10

- 1) अनवीकरणक्षम संसाधने म्हणजे काय?
- 2) शाश्वत विकास या संकल्पनेची व्याख्या द्या
- 3) नैसर्गिक संसाधनाच्या कापणी नियमनाचे दोन मार्ग सांगा
- 4) पाणी प्रदुर्षणाची दोन कारणे सांगा.
- 5) दुर्बल शाश्वतता म्हणजे काय?
- 6) नैसर्गिक संसाधनाच्या मूल्यांकनाच्या दोन पद्धतीची नावे सांगा.
- 7) जैवविविधता म्हणजे काय?
- 8) अशाश्वततेचे दोन निर्देशक सांगा
- 9) हवा प्रदुर्षणाची दोन कारणे सांगा.
- 10) ऋणात्मक उपभोग बाह्यतेचे एक उदाहरण सांगा.
- 11) ऋण बाह्यता या संकल्पनेची व्याख्या लिहा.
- 12) अनुतनीकरणक्षम नैसर्गिक साधने म्हणजे काय ?
- 13) जैव विविधतेतील घटीची कारणे सांगा.
- 14) नैसर्गिक संसाधने म्हणजे काय?
- 15) दुर्बल शाश्वतता म्हणजे काय?
- 16) अमर्त्य सेन यांनी सांगितलेली दुष्काळ परिस्थिती निर्माण होण्याची दोन कारणे सांगा.
- 17) अशाश्वतता म्हणजे काय?
- 18) साधनसामग्रीची दोन वैशिष्ट्ये लिहा.
- 19) बाह्यता म्हणजे काय?
- 20) ध्वनीची तीव्रता मोजण्याचे मापक कोणते ते सांगा.
- 21) नवीकरणक्षम साधनसामग्रीची व्याख्या द्या.
- 22) प्रा. एल. सी. ग्रे यांनी १९१३ मध्ये कोणता सिद्धांत मांडला.

- 23) जैवविविधतेचा अर्थ सांगा.
 24) हवा प्रदूषण नियंत्रित ठेवण्यासाठीचे २ उपाय सांगा.
 25) बाह्यतेचे प्रकार सांगा.

मोठे / निबंध वजा प्रश्न :

- १) नैसर्गिक संसाधनाच्या मूल्यांकनाच्या पद्धतीची सविस्तर चर्चा करा. 20
- २) शाश्वत विकास म्हणजे काय? शाश्वत विकासाचे दुष्टीकोन स्पष्ट करा.
- ३) अनविनीकरणक्षम संसाधनाच्या पर्याप्त वापरासंबंधीचे हॉटेलिंग प्रतिमान विशद करा.
- ४) बाह्यता म्हणजे काय? त्यांचे प्रकार आणि नियंत्रणाचे मार्ग स्पष्ट करा.
- ५) नविनीकरणक्षम आणि अनविनीकरणक्षम संसाधनातील फरक सांगा. आर्थिक विकास आणि ६) नैसर्गिक संसाधनातील संबंध स्पष्ट करा.
- ७) शाश्वत विकासाच्या दुष्टीकोनाची सविस्तर चर्चा करा.
- ८) नैसर्गिक संसाधनाच्या कापणी नियमनाचे विविध मार्ग विशद करा.
- ९) प्रदुर्षण नियंत्रणासाठीच्या पर्यावरणीय धोरणाचे विविध पैलू स्पष्ट करा.
- 10) हवा प्रदूषणाचे अर्थ सांगून त्याची कारणे व उपाय सुचवा
- 11) नैसर्गिक साधनांच्या पर्याप्त कापणीच्या ग्रे प्रतिमानाचे परीक्षण करा.
- 12) जैवविविधता म्हणजे काय ? जैवविविधतेचे प्रकार व महत्त्व स्पष्ट करा:
- 13) बाह्यतेची संकल्पना विशद करा. बाह्यतेचे प्रकार व उपाय सुचवा.
- 14) जैवअर्थशास्त्रीय समतोल संकल्पना स्पष्ट करा.
- 15) प्रदूषण म्हणजे काय? जलप्रदूषणाची कारणे, परिणाम व उपाय स्पष्ट करा.
- 16) साधनसंपत्तीचे पुर्नचक्रीकरण म्हणजे काय? तिची गरज स्पष्ट करून संसाधनाच्या गुणवत्ता व परिणामाबाबत भाष्य करा.
- 17) नवीकरणक्षम आणि अनवीकरणक्षम साधनसामग्री सविस्तररित्या स्पष्ट करा.
- १८) खंबीर व कमकुवत शाश्वत विकासाचा अर्थ सांगून अशाश्वततेचे निकष सांगा.
- १९) ध्वनी प्रदूषण हि संकल्पना सविस्तर स्पष्ट करा.
- २०) पर्यावरण संरक्षणाबाबत भारतात करण्यात आलेल्या कायदेशीर तरतुदीचा आढावा घ्या.
- २१) संसाधनांची अवनती म्हणजे काय? संसाधन अवनती विरुद्ध लोकचळवळीची भूमिका स्पष्ट करा.

4 टीपा लिहा (कोणत्याही चार)

- १ आर्थिक विकास आणि नैसर्गिक संसाधने
 २ अशाश्वततेचे निर्देशक
 ३ खाजगी मालमत्ता अधिकारा अंतर्गत सामाजिकदृष्ट्या पर्याप्त कापणी
 ४ करांच्या माध्यमातून नैसर्गिक संसाधनाच्या कापणीचे नियमन

- ५ हवा प्रदुर्षणावरील उपाय
- ६ कोझ यांचा प्रदुर्षण नियंत्रणावरील सौदाशक्ती उपाय
- ७ संसाधनाच्या मूल्यांकनाच्या प्रत्यक्ष पद्धती
८. शाश्वत विकासाची संकल्पना आणि निर्देशक
९. उपासमार आणि दारिद्र्यावरील अमर्त्य सेन यांचे विचार
१०. हॉटेलिंग प्रतिमान
११. बाह्यतांचा अर्थ आणि प्रकार
१२. पाणी प्रदुर्षणाची कारणे आणि उपाय
- 13) जल प्रदूषण
- 14) चिरंतन विकासाचे पैलू
- 15) रोमच्या गटाचा दृष्टिकोन
- 16) नैसर्गिक साधनांच्या मुल्याच्या संकल्पना
- 17) संसाधनाच्या अवनती विरुद्धची लोकचळवळ
- 18) नैसर्गिक संसाधनांचे पुर्नःनवीकरण
- 19) बौद्धिक मालमत्ता अधिकार
- 20) नवीकरणक्षम साधनसामग्री
- 21) जैवविविधतेचे प्रकार
- 22) वायुप्रदुषणाचे स्त्रोत
- 23) प्रा. पिगुचा महत्तम कल्याणाचा निकष
- 24) बाह्यतेचे प्रकार
- 25) हिक्स व कॅल्डॉर कसोटी
- 26) अनवीकरणक्षम साधनसामग्री
- 27) नर्मदा बचाव आंदोलन
- 28) मृदा प्रदुषणावरील नियंत्रणे
- 29) नुकसान भरपाईचे तत्व

30) जैविक आर्थिक समतोल

Shivaji University , Kolhapur
Question Bank For Mar 2022 (Summer) Examination

Subject Code : 72782 Subject Name : Financial Markets and Institutions (Revised)
M.A. Part-I; SEM-II Examination, 2022

Q 1 A

1) The _____ risk arises due to fluctuations in price of a currency in terms of other currency./ _____
धोका एका चलनाचीदुसऱ्या चलनात व्यक्त होणाऱ्या किमतीमध्ये चढ-उतार निर्माण झाले असता
निर्माणहोतो.

- a) Liquidity risk/तरलता धोका
- b) Interest rate risk/व्याजदर धोका
- c) Price risk/किंमत धोका
- d) Foreign exchange risk/विदेशी विनिमय धोका

2) The regulatory body for the securities market in India is _____./ भारतातील सेक्युरिटीज बाजारावर
नियंत्रण ठेवणारी संस्था _____ आहे.

- a) RBI/ आर. बी. आय.
- b) SEBI/सेबी
- c) IRDA / आय.आर. डी. ए.
- d) Stock exchanges/स्टॉक एक्सचेंज

3) Discount and Finance House of India does not deal with _____ instrument./ डिस्काउंट एन्ड फायनान्स
हाउस ऑफ इंडिया _____ चे व्यवहार पाहत नाही.

- a) Treasury Bills/ कोषागारपत्र
- b) Certificate of deposits/ ठेवप्रमाणपत्र
- c) Commercial Papers/ व्यापारी पत्र
- d) Equities/ समभाग

4) The first stock exchange in India was started in _____./भारतामध्ये पहिला स्टॉक एक्सचेंज _____
मध्ये सुरु झाला.

- a) 1875
- b) 1885
- c) 1895
- d) 1865

5) National stock exchange of India situated at _____./ भारतीयनॅशनल स्टॉक एक्सचेंज ____ ठिकाणी आहे.

- a) Bangalore/ बंगलोर
- b) Hyderabad/हैदराबाद
- c) Mumbai / मुंबई
- d) Delhi/दिल्ली

6) SENSEX is index of ____ share market/ SENSEX हा ____ शेअर बाजाराचा निर्देशांक आहे.

- a) NSE
- b) BSE
- c) MCX
- d) None of these/ यापैकी नाही

7) SEBI established in _____./सेबीची स्थापना ____ साली झाली.

- a) 1988
- b) 1992
- c) 1998
- d) 1994

8) From the following ____ is not types of Derivatives./ खालीलपैकी ____ हेडेरिव्हेटिव्हचा प्रकार नाही.

- a) Swaps/ स्वॅप्स
- b) Options/ ऑप्शन्स
- c) Futures/ फ्युचर्स
- d) Foreign/ विदेशी

9) Find Odd one./ विषम घटक ओळखा.

- a) Commercial paper/व्यापारी पत्र
- b) Equity/समभाग
- c) Certificate of deposit/ ठेव प्रमाणपत्र
- d) Treasury bill/कोषागार पत्र

10) Unit trust of India was started in _____./युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडियाची सुरुवात ____ मध्ये झाली.

- a) 1966
- b) 1968
- c) 1964
- d) 1962

11) Long form of IDBI is _____./आय.डी.बी.आय.चे पूर्णरूप ____ आहे.

- a) Industrial Development Bank of India
- b) Investment Depository Bank of India
- c) Innovation Development Bank of India
- d) Intermediary Depository Bank of India

- 12) NABARD established in ____./ नाबार्डची स्थापना ____ मध्ये झाली.
a) 1980
b) 1982
c) 1984
d) 1986
- 13) SIDBI stands for ____./एस.आय.डी.बी.आय.म्हणजे ____ .
a) Small Industrial Development Bank of India
b) Small Institutes Development Bank of India
c) Small Investment Development Bank of India
d) None of these/ यापैकी नाही
- 14) Which is the apex body of housing finance?/ गृह वित्तसाठीची शिखर संस्था कोणतीआहे?
a) HDFC/ एच.डी.एफ.सी.
b) National Housing Bank / राष्ट्रीय गृह बांधणी बँक
c) IDBI/ आय.डी.बी.आय.
d) RBI / आर.बी.आय.
- 15) Find odd one./ विषम घटक ओळखा.
a) Equity Market/ समभाग बाजार
b) Commercial BillsMarket/ व्यापारी हुंड्या बाजार
c) Debt Market/ ऋण बाजार
d) Derivative Market/ डेरिव्हेटीव्हबाजार
- 16) The _____ is not the non-bank financial intermediary./ _____ हि संस्था बँकेतर वित्तीय मध्यस्थ नाही.
a) LIC / एल.आय.सी.
b) SBI/एस.बी.आय.
c) GIC/जी.आय.सी.
d) UTI / यु.टी.आय.
- 17) Financial intermediary institutions works as intermediate between _____ and _____./ वित्तीय मध्यस्थ संस्था _____ व _____ यांच्या मध्ये मध्यस्थ म्हणूनकार्य करतात.
a) Central Government and State Government/केंद्र सरकार व राज्य सरकार
b) Government and Banks/ सरकार व बँका
c) Creditors and Borrowers/ऋणदाता व ऋणको
d) All of these/यापैकी सर्व

18) Derivative market is a component of ____ market./ डेरिव्हेटीव्ह बाजार हा ____ बाजाराचा घटक आहे.

- a) Money Market/नाणे बाजार
- b) Capital Market/ भांडवल बाजार
- c) Goods Market/वस्तू बाजार
- d) Services Market/सेवा बाजार

19) If market returns and returns of stock are equal means value of β is ____./ जर बाजार परतावा आणिस्टॉकचा परतावा समान असेल तर β चे मूल्य ____ असते.

- a) Zero/ शून्य
- b) One/ एक
- c) More than one/ एकपेक्षा जास्त
- d) negative/ ऋणात्मक

20) Headquarters of Asian Development Bank is in ____./ आशियायी विकास बँकेचे मुख्यालय ____ येथे आहे.

- a) Manila/ मनिला
- b) New Delhi/ नवी दिल्ली
- c) Bangkok/ बँकॉक
- d) Singapore/सिंगापूर

21) ____ is the full form of IBRD./ IBRD चे पूर्णरूप ____ आहे.

- a) Industrial Bank and Rural Development
- b) International Bank for Rural Development
- c) Indian Bank for Rural Development
- d) International Bank for Reconstruction and Development

22) The headquarters of International Monetary Fund is in ____ country./ आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधीचे मुख्यालय ____ देशात आहे.

- a) Washington/ वॉशिंग्टन
- b) Geneva/ जिनिव्हा
- c) Austria/ ऑस्ट्रिया
- d) London/ लंडन

23) The price of one currency in terms of other currency is called ____./ एका चलनाची दुसऱ्या देशाच्या चलनात व्यक्त केलेली किंमत म्हणजे ____ होय.

- a) Purchasing rate/ खरेदीचा दर
- b) Exchange rate/ विनिमय दर
- c) Value/ मूल्य
- d) None of these/ यापैकी नाही

24) The foreign exchange market transactions are related with ____./ विदेशी विनिमय बाजारातील व्यवहार ____ शी संबंधित असतात.

- a) Foreign Goods/ विदेशी वस्तू
- b) Foreign Capital/ विदेशी भांडवल
- c) Foreign Currency/ विदेशी चलनाच्या
- d) None of these/ यापैकी नाही

25) Landon Stock Exchange established in ____./ लंडन भांडवल बाजारची स्थापना _____ मध्ये झाली.

- a) 1775
- b) 1805
- c) 1851
- d) 1801

Q 1 B

Answer the questions in one or two sentences

1. What are financial systems?
2. What is the function of IFCI?
3. What is the main objective of IDBI?
4. In which year was NABARD established?
5. What is the full form of SIDBI?
6. Who regulates EXIM Bank?
7. Define money market?
8. What does DFHI stand for?
9. What is capital market?
10. Where is the headquarter of the SEBI?
11. When was NIFTY (National Stock Exchange Fifty) established?
12. How many companies are included in the SENSEX?
13. What is BSE full form?
14. What does credit risk mean?
15. What is the meaning of liquidity risk?
16. Is interest rate risk a market risk?
17. Why risk management is important for banks?
18. How does interest rate risk affect banks?
19. What are FX instruments?
20. Where is the New York Stock Exchange located?

21. What is called 'Blue chip'?
22. How many countries are the members of IMF?
23. What is the full form of IBRD?
24. What is the main aim of ADB?
25. What is the full form of BIS?

प्रश्नांची उत्तरे एक किंवा दोन वाक्यात लिहा

1. वित्तीय प्रणाली म्हणजे काय?
2. आय.एफ.सी.आय.चे कार्य काय आहे?
3. आय.डी.बी.आय.चे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?
4. नाबार्डची स्थापना कोणत्या वर्षी झाली?
5. सीडबीचे पूर्ण रूप काय आहे?
6. एक्झिम बँकेचे नियमन कोण करते?
7. नाणे बाजाराची व्याख्या करा?
8. डी.एफ.एच.आय. म्हणजे काय?
9. भांडवल बाजार म्हणजे काय?
10. सेबीचे मुख्यालय कोठे आहे?
11. निफ्टी (NIFTY) ची स्थापना कधी झाली?
12. सेन्सेक्समध्ये किती कंपन्या समाविष्ट आहेत?
13. बी.एस.ई.चे पूर्ण रूप काय आहे?
14. कर्ज जोखीम म्हणजे काय?
15. तरलता जोखमीचा अर्थ काय आहे?
16. व्याज दर जोखीम बाजारातील जोखीम आहे का?
17. बँकांसाठी जोखीम व्यवस्थापन महत्त्वाचे का आहे?
18. व्याज दराच्या जोखीमचा बँकांवर कसा परिणाम होतो?
19. FX साधने काय आहेत?
20. न्यूयॉर्क स्टॉक एक्सचेंज कोठे आहे?
21. 'ब्लू चिप' कशाला म्हणतात?
22. आय.एम.एफ.चे सदस्य किती देश आहेत?
23. आय.बी.आर.डी.चे पूर्ण रूप काय आहे?
24. ए.डी.बी.चे मुख्य उद्दिष्ट काय आहे?
25. बी.आय.एस.चे पूर्ण रूप काय आहे?

Q 2 & 3

- 1 .What is Financial systems? Discusses the Nature and Structure of Financial system
- 2 .Explain the role of Financial systems in economic development
- 3.Explain Role of NABARD in India
4. Discusses the role of EXIM Bank in Indias' Foreign Trade
- 5.What is Money market ?. Discuss the concept and structure of money market in India
- 6.What is capital market?. Explain Role of Capital Market in Economic development
- 7.What is Capital Market ?. Discuss the Instruments and Importance of Capital market
8. .Explain The role of SEBI In Capital market
9. Explain the Various types of Risks in Financial Market
10. Discuss the Risk management in Financial Market
11. Explain the Function of Foreign Exchange market
- 12.Discuss the . Functions of IBRD
- 13 .What is International monetary fund ? Discuss the Role of IMF
- 14 Explain the Risk hedging Instruments

15. Role of International Finance Corporation (IFC) In economic development

16. Explain the objectives and function of Asian Development bank

17. What is exchange rate ? Explain the types of Exchange rate

18. Explain the Role of Indian Reserve bank in money market

19. Role of IDBI in Indian Economy

20. Explain the function of London Stock market

21. Explain the meaning and types of risks in financial markets, elaborate the risk management process in financial market.

१. वित्तीय व्यवस्था म्हणजे काय ? वित्तीय व्यवस्थेची स्वरूप व रचना स्पष्ट करा

२. आर्थिक विकासातील वित्तीय व्यवस्थेचे महत्व स्पष्ट करा

३. भारतीय अर्थव्यवस्थेतील नाबार्डचे महत्व स्पष्ट करा

४. आयात-निर्यात बँकेचे भारतीय विदेशी बाजारातील महत्वाची चर्चा करा

५. नाणे बाजार म्हणजे काय ? भारतातील नाणेबाजाराची संकल्पना व रचनेची चर्चा करा

६. भांडवल बाजार म्हणजे काय ? आर्थिक विकासातील भांडवल बाजाराचे महत्व स्पष्ट करा

७. भांडवल बाजार म्हणजे काय ? भांडवल बाजाराची साधने व महत्व यांची चर्चा करा

८. भांडवल बाजारातील सेबीचे महत्व स्पष्ट करा

९. वित्तीय बाजारातील विविध धोक्यांची चर्चा करा

१०. वित्तीय बाजारातील धोका व्यवस्थापनाची चर्चा करा

११. विदेशी विनिमय बाजाराची कार्य स्पष्ट करा
१२. जागतिक बँकेच्या कार्याची चर्चा करा
१३. आंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी म्हणजे काय? नाणेनिधीच्या कार्याची चर्चा करा
१४. जोखीम सुरक्षितता साधने स्पष्ट करा
१५. आर्थिक विकासातील आंतरराष्ट्रीय वित्तीय महामंडळाचे (IFC) महत्व स्पष्ट करा
१६. आशियाई विकास बँकेची उद्दिष्टे व कार्य स्पष्ट करा
१७. विनिमय दर म्हणजे काय ? विनिमय दराचे विविध प्रकार स्पष्ट करा
१८. भारतीय रिझर्व बँकेची नाणेबाजारातील भूमिका स्पष्ट करा
१९. औद्योगिक विकास बँकेची भारतीय विकासातील भूमिका स्पष्ट करा
२०. लंडन भांडवल बाजाराचे कार्य स्पष्ट करा
२१. आर्थिक बाजारपेठेतील जोखमींचा अर्थ आणि प्रकार स्पष्ट करून वित्तीय बाजारपेठेतील जोखीम व्यवस्थापन प्रक्रिया यांची विस्तृत चर्चा करा.

Q4

Short Notes

1. Role of Financial System
- 2. Financial System and Economic Development**
3. Intermediaries in Financial Markets
4. Industrial Finance Corporation of India
5. Small Industries Development Bank of India
6. Industrial Development Bank of India
7. National Bank for Agriculture and Rural Development
8. National Housing Bank
9. Unit Trust of India
10. Export and Import Bank of India
11. Discount and Finance House of India
12. Sub-Markets in Money Market
13. Importance of Money Market
14. Role of SEBI in Capital Market
15. Multi Commodity Exchange
16. Bombay Stock Exchange

17. National Stock Exchange
18. Risk Management in financial Market
19. Reforms in Capital Market
20. Options and Swaps
21. Concept and Features of Derivatives
22. Participants of Forex Market
23. London Stock Exchange
24. New York Stock Exchange
25. International Monetary Fund
26. International Bank for Reconstruction and Development
27. International Finance Corporation
28. Asian Development Bank
29. Bank for International Settlement
30. Hong Kong Stock Exchange

टिपा लिहा

1. वित्तीय रचना
2. वित्तीय रचना व आर्थिक विकास
3. वित्तीय बाजारातील मध्यस्त
4. भारतीय औद्योगिक वित्त महामंडळ
5. भारतीय लघु उद्योग विकास बँक
6. भारतीय औद्योगिक विकास बँक
7. भारतीय शेती व ग्रामीण विकास बँक
8. राष्ट्रीय गृहनिर्माण बँक
9. युनिट ट्रस्ट ऑफ इंडिया
10. भारतीय निर्यात व आयात बँक
11. डिस्काउंट व फायनान्स हाऊस ऑफ इंडिया
12. नाणेबाजारातील उपबाजार
13. नाणेबाजाराचे महत्व
14. सेबी ची भांडवल बाजारातील भूमिका
15. मल्टी कमोडीटी एक्स्चेन्ज
16. मुंबई रोखे बाजार
17. राष्ट्रीय रोखे बाजार
18. वित्तीय बाजारातील धोके व्यवस्थापन
19. वित्तीय बाजारातील सुधारणा
20. ऑप्शन व स्वाप
21. डेरीव्हेटिव्ह ची संकल्पना व वैशिष्ट्ये
22. विदेशी विनिमय बाजारातील सहभागी घटक
23. लंडन रोखे बाजार
24. न्युयॉर्क रोखे बाजार
25. अंतरराष्ट्रीय नाणेनिधी
26. अंतरराष्ट्रीय पुनर्रचना व विकास बँक

27. अंतरराष्ट्रीय वित्तीय महामंडळ
28. आशियायी विकास बँक
29. अंतरराष्ट्रीय संशोधन बँक
30. हॉंग कॉंग रोखे बाजा

Shivaji University, Kolhapur
Question Bank For March 2022 (Summer) Examination

M.A. (Part-I) Semester-I Examination

ECONOMICS (Paper- EO-2) Optional

Paper- Agricultural Economics

Subject Code: 72397

Q 1 A) Multiple Choice Questions (2 Marks Each)

10

- 1) When price elasticity is _____ then demand curve is parallel to vertical axis.
 - a) Zero
 - b) One
 - c) Less than one
 - d) Infinite
- 2) The role of agriculture in economic development is _____.
 - a) Employment Generation
 - b) Providing Raw Material to Industry
 - c) Source of Food supply
 - d) All of these
- 3) Production possibility curve indicates _____.
 - a) Relation between two inputs
 - b) Relation between two outputs
 - c) Relation between demand of two goods
 - d) None of these
- 4) From the following _____ is not farm management principle.
 - a) Principle of Factor Substitution
 - b) Principle of Product Substitution
 - c) Equi Marginal Return Principle
 - d) Equi-Marginal Cost Principle
- 5) Iso-quant indicates _____.
 - a) Relation between two inputs
 - b) Relation between two outputs
 - c) Relation between demand of two goods
 - d) None of these

- 6) The book 'The Economics of Agricultural Development' published in ____.
- a) 1960
 - b) 1966
 - c) 1970
 - d) 1975
- 7) From the following ____ is farm efficiency measure.
- a) Crop Yield Index
 - b) Worker Index
 - c) Land Index
 - d) Cost Index
- 8) The ____ law is applicable in agriculture.
- a) Increasing Returns
 - b) Decreasing Returns
 - c) Constant Returns
 - d) All of these
- 9) Long form of MRTS is ____.
- a) Minimum Rate of Technical Substitution
 - b) Marginal Rate of Technical Substitution
 - c) Marginal Rate of Transformation Substitution
 - d) None of these
- 10) The first stage of Mellor's 'Theory of Agriculture Development' is ____.
- a) Traditional Agriculture
 - b) Traditional Agricultural and Low capital Technology
 - c) Technologically Dynamic Agriculture and Low Capital Technology
 - d) Technologically Dynamic Agriculture and Low Capital Technology
- 11) The ____ is the science of that deals with organization and operation of the farm in the context of efficiency and continuous profits.
- a) Farm Production
 - b) Agricultural Economics
 - c) Farm Management
 - d) Farm Efficiency

- 12) From the following _____ is/are features of modern agriculture.
- a) Use of Technology
 - b) Irrigation
 - c) Use of Pesticides
 - d) All of these
- 13) Production function means _____.
- a) Technical relationship between two inputs
 - b) Technical relationship between two outputs
 - c) Technical relationship between inputs and outputs
 - d) None of these
- 14) Marginal farmer are those farmer which has _____ hectare lang holding
- a) One Hectare
 - b) Two Hectare
 - c) Five Hectare
 - d) Ten Hectare
- 15) The book 'Transfer of Traditional Agriculture' is published in _____.
- a) 1970
 - b) 1966
 - c) 1962
 - d) 1964
- 16) When marginal rate of transformation is constant then the size of production possibility curve is _____.
- a) Convex
 - b) Concave
 - c) Downward slopping straight line
 - d) Parallel to OX axis
- 17) The tools of factor-factor relationship analysis are _____.
- a) Iso-quant and Iso-Cost Line
 - b) Production Possibility Curve and Iso-Cost Line
 - c) Iso-quant and Iso- Revenue Line
 - d) Production Possibility Curve and Iso-Revenue Line

18) Demand of agricultural products changes due to changes in price of agricultural products is called _____.

- a) Demand Response in Agriculture
- b) Income Elasticity of Demand
- c) Cross Elasticity of Demand
- d) Supply Response in Agriculture

19) Where the iso-revenue line is tangent to the production possibility curve that is point of _____.

- a) Optimum product
- b) Optimum factor
- c) Optimum cost
- d) None of these

20) Law of variable proportion indicates _____.

- a) Product-Product Relationship
- b) Factor-Product Relationship
- c) Factor- Factor Relationship
- d) None of these

21) The book 'Transforming Traditional Agriculture' is written by _____.

- a) Lewis
- b) Schultz
- c) Mellor
- d) None of these

22) When percentage change in demand is 20 and percentage change in price is 20 then the elasticity of demand is _____.

- a) Unit
- b) Less than unit
- c) More than unit
- d) Inelastic

23) Agricultural Economics is related with _____

- a) Use of Farm resources
- b) Production of Agricultural Goods
- c) Livestock production
- d) All of these

- 24) _____ is the operational management decision of farm management.
- How to produce?
 - Supervision
 - Accounting
 - Marketing
- 25) From the following _____ is not degree of price elasticity of demand.
- Perfect Inelastic Demand
 - Perfect Elastic Demand
 - Elasticity less than one
 - Negative elasticity
- 26) When price elasticity is _____ then demand curve is parallel to horizontal axis.
- Zero
 - One
 - Less than one
 - Infinite
- 27) If Agricultural goods supply inversely changes with changes in prices of agricultural goods, that supply response is _____.
- Negative
 - Positive
 - Neutral
 - None of these
- 28) Factor- Factor relationship denotes with the help of _____.
- Iso-quant
 - Production Possibility Curve
 - Indifference Curve
 - None of these
- 29) The second stage of Mellor's 'Theory of Agriculture Development' is _____
- Traditional Agriculture
 - Traditional Agricultural and Low capital Technology
 - Technologically Dynamic Agriculture and Low Capital Technology
 - Technologically Dynamic Agriculture and Low Capital Technology

30) The ____ principle is that, from the available factors of production which factors will be used which will minimize the cost of production and increase the profit.

- a) Factor Substitution Principle
- b) Equi-Marginal Returns Principle
- c) Minimum Loss Principle
- d) None of these

31) When marginal rate of transformation is increasing then the size of production possibility curve is ____.

- a) Convex
- b) Concave
- c) Downward slopping straight line
- d) Parallel to OX axis

32) A small change in price causes huge change in quantity demanded is called ____

- a) Inelastic Demand
- b) Perfectly Elastic Demand
- c) Elasticity of demand more than one
- d) None of these

33) Where the iso-cost line is tangent to the iso-quant, that point is known as ____.

- a) Optimum product combination
- b) Optimum factor combination
- c) Optimum profit combination
- d) None of these

34) When percentage change in demand is 5 and percentage change in price is 15 then the elasticity of demand is _____.

- a) Unit
- b) Less than unit
- c) More than unit
- d) Inelastic

35) From the following _____ are risk overcome measures in agriculture.

- a) Crop insurance
- b) Weather insurance
- c) Livestock insurance
- d) All of these

- 36) The full form of NAIS is _____
- a) National Agricultural Innovation Scheme
 - b) National Agricultural Insurance Scheme
 - c) National Agricultural Investment Scheme
 - d) None of these
- 37) _____ is/are the uncertainties in agriculture.
- a) Yield uncertainty
 - b) Price uncertainty
 - c) Technical uncertainty
 - d) All of these
- 38) NAIS Started in _____
- a) 1999-2000
 - b) 2001-02
 - c) 1995-96
 - d) 2005-06
- 39) In India crop insurance scheme started _____.
- a) 1990-91
 - b) 1995-96
 - c) 2010-11
 - d) 1999-2000
- 40) From the following ___ is/are measure for to reduce uncertainty in agriculture.
- a) Single cropping pattern
 - b) Diversification in Crops
 - c) Non interference of government
 - d) Competition
- 41) Farm Income Insurance Scheme started in _____
- a) 2003
 - b) 2005
 - c) 2009
 - d) 2010
- 42) Livestock Insurance Scheme started in _____ five-year plan.
- a) Fifth
 - b) Tenth
 - c) Ninth
 - d) Twelfth

B. Write the answers in one sentence.

10

1. What is Agricultural Economics?
2. What is supply?
3. Which sector provides raw material for industrialization?
4. Which sector is dominant in the early stages of economic development?
5. Name two factors that determine supply response.
6. Who proposed the traditional theory of agricultural transformation?
7. When was the traditional agricultural transformation theory introduced?
8. Name one feature of traditional farming.
9. What is the flexibility of demand for agricultural products?
10. What is an even utility map?
11. What types of farming did Prof. Mailer mention?
12. Who came up with the inspired theory of agricultural development?
13. What are the components of new technology?
14. What problems have new technologies created?
15. What is the key component of agricultural inputs?
16. What are the inputs used in agriculture?
17. Which extension route is profitable for agriculture?
18. What are the inputs used in agriculture?
19. What is expansion in agriculture?
20. Which country was the first to experiment with collective farming?
21. What factors are considered in determining the productivity of agriculture?
22. What is agricultural management?
23. State any two decisions of agricultural management.
24. What is cooperative farming?
25. Agriculture efficiency is based on which factor?
26. What are the resources in agriculture?
27. What is unproductive labor?
28. State two characteristics of labor.
29. Name two major threats to agriculture.
30. On what does Indian agriculture depend?
31. What causes high prices in agricultural commodities?
32. What is the factor influencing commodity prices?

33. What is technological uncertainty?
34. What are the measures to reduce agricultural uncertainty?
35. What is risk management?
36. Explain the reason for volatility in commodity prices.
37. What is demand price flexibility?
38. State any two objectives of agricultural management.
39. When do marketing risks arise?
40. What is weather insurance?

Q. 2. And Q. 3. Broad Questions.

20

1. What is Agricultural Economics? Discuss Nature and Scope of Agriculture Economics.
2. Explain the role of agriculture sector in economic development.
3. Explain the approach to the supply response study in detail.
4. Explain Schultz Theory of Transformation of Traditional Agriculture.
5. Explain Mellor's Theory of Agricultural Development.
6. Explain Hayami and Ruttan Model of Agricultural Development
7. Explain in detail the features of modern agricultural products.
8. What is farm management? Discuss the objectives and decisions of farm management.
9. Define farm management and discuss the various farm management efficiency?
10. Explain the different types of farming with suitable example.
11. Explain the various indices of agricultural efficiency measurement.
12. Discuss in detail the principles of agricultural management.
13. What is labor efficiency? Explain the measures to improve labor efficiency.
14. Discuss uncertainties in agriculture and its remedial measures.
15. Discuss various risks in agriculture and its management strategies.
16. What is factor-factor relationship? Explain optimum factor combination.
17. Discuss the uncertainties in agriculture and its remedial measures.
18. Critically examine the crop insurance as risk mitigation tool.
19. What is a product-to-production relationship? Explain the optimal product combinations.
20. Explain the different types of Elasticity of agricultural products demand.

Q 4. Short Notes

20

1. Nature of Agricultural Economics
2. Scope of Agricultural Economics
3. Role of Agriculture in Economic Development
4. Elasticity of Demand
5. Approaches of Supply Response in Agriculture
6. Factors Affecting Supply Response in Agriculture
7. Schultz Theory of Agricultural Development
8. Mellor's Theory of Agricultural Development
9. Importance of agricultural products
10. Agricultural Production and Industrial Production
11. Features of Modern Agricultural Production
12. Factor- Product Relationship
13. Agricultural Production Function
14. Agro Technology and Production Function
15. Factor-Factor Relationship
16. Optimum Factor Combination
17. Product-Product Relationship
18. Optimum Product Combination
19. Iso-cline
20. Farm Management Decisions
21. Types of Farming
22. Farm Efficiency Measures
23. Principles of Farm Management
24. Management of Farm Resources: Land
25. Uncertainties in Agriculture
26. Risks in Agriculture
27. Risk Management Strategies in Agriculture
28. National Agricultural Insurance Scheme –(NAIS)
29. Crop Insurance
30. Farm size and productivity
31. Types of Labour
32. Livestock Insurance
33. Weather insurance

मराठी रुपांतर

प्रश्न १. अ) रिकाम्या जागी योग्य शब्द भरा.

10

1. जेव्हा किंमत लवचिकता _____ असते तेव्हा मागणी वक्र ऊर्ध्व अक्षाला समांतर असतो.
 - a) शून्य
 - b) एक
 - c) एकपेक्षा कमी
 - d) अनंत
2. कृषीची आर्थिक विकासातील भूमिका _____ आहे.
 - a) रोजगार निर्मिती
 - b) उद्योगासाठी कच्च्यामालाचा पुरवठा
 - c) अन्नधान्य पुरवठ्याचा स्रोत
 - d) यापैकी सर्व
3. उत्पादन शक्यता वक्र _____ दर्शवितो.
 - a) दोन आदानामधील संबंध
 - b) दोन उत्पादनामधील संबंध
 - c) दोन वस्तूच्या मागणीतील संबंध
 - d) यापैकी नाही
4. खालीलपैकी ----- हे शेती व्यवस्थापनाचे तत्व नाही.
 - a) घटक पर्यायता तत्व
 - b) उत्पादन पर्यायता तत्व
 - c) समसीमांत फलाचे तत्व
 - d) समसीमांत खर्चाचे तत्व
5. सम उत्पादन वक्र _____ दर्शवितो.
 - a) दोन आदानामधील संबंध
 - b) दोन उत्पादनामधील संबंध
 - c) दोन वस्तूच्या मागणीतील संबंध
 - d) यापैकी नाही
6. हे पुस्तक ----- साली प्रकाशित झाले.
 - a) 1960
 - b) 1966
 - c) 1970
 - d) 1975

7. खालीलपैकी ----- हा शेती कार्यक्षमतेचा मापक आहे.
- पीक उत्पन्न निर्देशांक
 - कामगार निर्देशांक
 - भूमी निर्देशांक
 - खर्च निर्देशांक
8. ----- नियम कृषीमध्ये लागू होतो.
- वाढत्या फलाचा
 - घटत्या फलाचा
 - स्थिर फलाचा
 - यापैकी सर्व
9. एम.आर.टी.एस. चे पूर्णरूप _____ आहे.
- Minimum Rate of Technical Substitution
 - Marginal Rate of Technical Substitution
 - Marginal Rate of Transformation Substitution
 - None of these / यापैकी नाही
10. मेलर यांच्या कृषी विकासाच्या सिद्धांताची पहिली अवस्था _____ आहे.
- पारंपारिक शेती
 - पारंपारिक शेती व कमी भांडवल तंत्रज्ञान
 - तांत्रिकदृष्ट्या गतिशील शेती व कमी भांडवल तंत्रज्ञान
 - तांत्रिकदृष्ट्या गतिशील शेती व उच्च भांडवल तंत्रज्ञान
11. ----- हे सातत्यपूर्ण नफा मिळविण्याच्या दृष्टीने शेती संघटन आणि परिचालनाचे शास्त्र आहे.
- शेती उत्पादन
 - कृषी अर्थशास्त्र
 - शेती व्यवस्थापन
 - शेती कार्यक्षमता
12. खालीलपैकी _____ हे आधुनिक कृषीची वैशिष्ट्ये आहे/आहेत.
- तंत्रज्ञानाचा वापर
 - सिंचन
 - कीटकनाशकांचा वापर
 - यापैकी सर्व

13. उत्पादन फलन म्हणजे -----.

- a) दोन अदानांमधील तांत्रिक संबंध
- b) दोन उत्पादनांमधील तांत्रिक संबंध
- c) आदाने व प्रदाने यातील तांत्रिक संबंध
- d) यापैकी नाही

14. सीमांत शेतकरी असा शेतकरी ज्याच्याकडे _____ हेक्टर शेती असते.

- a) एक हेक्टर
- b) दोन हेक्टर
- c) पाच हेक्टर
- d) दहा हेक्टर

15. 'Transfer of Traditional Agriculture' हे पुस्तक ----- साली प्रकाशित झाले.

- a) १९७०
- b) १९६६
- c) १९६२
- d) १९६४

16. जेव्हा सीमांत रूपांतरण दर स्थिर असतो त्यावेळी उत्पादन शक्यता वक्राचा आकार _____ असतो.

- a) बहिर्वक्र
- b) अंतर्वक्र
- c) ऋणात्मक उताराची सरळ रेषा
- d) अक्ष अक्षाला समांतर

17. घटक - घटक संबंध विश्लेषण करण्याची साधने आहेत.

- a) सम उत्पादन वक्र आणि सम खर्च रेषा
- b) उत्पादन शक्यता वक्र आणि सम खर्च रेषा
- c) सम उत्पादन वक्र आणि सम प्राप्ती रेषा
- d) उत्पादन शक्यता वक्र आणि सम प्राप्ती रेषा

18. कृषी वस्तूंच्या किमतीतील बदलामुळे कृषी वस्तूंच्या मागणीमध्ये बदल होत असेल तर त्याला _____ म्हणतात.

- a) कृषीतील मागणी प्रतिसाद
- b) मागणीची उत्पन्न लवचिकता
- c) मागणीची छेदक लवचिकता
- d) कृषीतील पुरवठा प्रतिसाद

19. ज्याठिकाणी सम प्राप्ती रेषा उत्पादन शक्यता वक्रास स्पर्श करते तो _____ संयोगाचा बिंदू होय.
- पर्याप्त उत्पादन
 - पर्याप्त घटक
 - पर्याप्त खर्च
 - यापैकी नाही
20. बदलत्या प्रमाणाचा नियम ----- दर्शवितो.
- उत्पादन-उत्पादन संबंध
 - घटक-उत्पादन संबंध
 - घटक-घटक संबंध
 - यापैकी नाही
21. Transforming Traditional Agriculture हे पुस्तक ----- यांनी लिहिले.
- लेविस
 - शुल्त्झ
 - मेलर
 - यापैकी नाही
22. जर मागणीतील शेकडा बदल २० आणि किमतीतील शेकडा बदल २० असेल तर मागणीची किंमत लवचिकता ----- असेल.
- एकक
 - एककापेक्षा कमी
 - एककापेक्षा जास्त
 - अलवचिक
23. कृषी अर्थशास्त्र _____ शी संबंधित आहे.
- शेती संसाधनाचा वापर
 - कृषी वस्तूंचे उत्पादन
 - पशुधन उत्पादन
 - यापैकी सर्व
24. शेती व्यवस्थापनाचा परिचालन व्यवस्थापन निर्णय ----- आहे.
- उत्पादन कसे करावे?
 - पर्यवेक्षण
 - लेखांकन
 - विपणन

25. खालीलपैकी _____ ही मागणीच्या किंमत लवचिकतेची श्रेणी नाही.
- पूर्ण अलवचिक मागणी
 - पूर्ण लवचिक मागणी
 - लवचिकता एकापेक्षा कमी
 - ऋणात्मक लवचिकता
26. जेव्हा किंमत लवचिकता _____ असते तेव्हा मागणी वक्र क्षितीजसमान अक्षाला समांतर असतो.
- शून्य
 - एक
 - एकापेक्षा कमी
 - अनंत
27. कृषी वस्तूच्या किंमतीतील बदलाच्या विरुद्ध दिशेने कृषी वस्तूच्या पुरवठ्यात बदल होत असेल तर तो पुरवठा प्रतिसाद _____ असतो.
- ऋणात्मक
 - धनात्मक
 - तटस्थ
 - यापैकी नाही
28. घटक- घटक संबंध _____ च्या सहाय्याने दर्शविला जातो.
- सम उत्पादन वक्र
 - उत्पादन शक्यता वक्र
 - समवृत्ती वक्र
 - यापैकी नाही
29. मेलर यांच्या कृषी विकासाच्या सिद्धांताची दुसरी अवस्था _____ आहे.
- पारंपारिक शेती
 - पारंपारिक शेती व कमी भांडवल तंत्रज्ञान
 - तांत्रिकदृष्ट्या गतिशील शेती व कमी भांडवल तंत्रज्ञान
 - तांत्रिकदृष्ट्या गतिशील शेती व उच्च भांडवल तंत्रज्ञान
30. उपलब्ध उत्पादन साधनांपैकी कोणत्या साधनाचा वापर केला असता उत्पादन खर्च कमीतकमी व नफा अधिक असेल हे _____ तत्व होय.
- घटक प्रतिस्थापन तत्व
 - सम सीमांत परताव्याचे तत्व
 - न्यूनतम हानी तत्व
 - यापैकी नाही

31. जेव्हा सीमांत रूपांतरण दर वाढता असतो त्यावेळी उत्पादन शक्यता वक्राचा आकार----असतो.
- बहिर्वक्र
 - अंतर्वक्र
 - ऋणात्मक उताराची सरळ रेषा
 - अक्ष अक्षाला समांतर
32. किंमतीतील अल्पशा बदलामुळे मागणीमध्ये खूप मोठ्याप्रमाणात बदल होत असेल तर त्याला _____ म्हणतात.
- अलवचिक मागणी
 - पूर्ण लवचिक मागणी
 - एकापेक्षा जास्त लवचिक मागणी
 - यापैकी नाही
33. ज्याठिकाणी सम खर्च रेषा सम उत्पादन वक्रास स्पर्श करते तो _____ बिंदू होय.
- पर्याप्त उत्पादन संयोग
 - पर्याप्त घटक संयोग
 - पर्याप्त नफा संयोग
 - यापैकी नाही
34. जर मागणीतील शेकडा बदल ५ आणि किमतीतील शेकडा बदल १५ असेल तर मागणीची किंमत लवचिकता ----- असेल.
- एकक
 - एककापेक्षा कमी
 - एककापेक्षा जास्त
 - अलवचिक
35. खालीलपैकी _____ हे कृषीतील धोके कमी करण्याचे उपाय आहेत.
- पिक विमा
 - हवामान विमा
 - पशू विमा
 - यापैकी सर्व
36. NAIS चे पूर्ण रूप _____ आहे.
- National Agricultural Innovation Scheme
 - National Agricultural Insurance Scheme
 - National Agricultural Investment Scheme
 - यापैकी नाही

37. कृषीतील अनिश्चितता ___ आहे/आहेत.
- उत्पन्न अनिश्चितता
 - किंमत अनिश्चितता
 - तांत्रिक अनिश्चितता
 - यापैकी सर्व
38. NAIS ___ मध्ये सुरु झाले
- 1999-2000
 - 2001-02
 - 1995-96
 - 2005-06
39. भारतात ___ साली पिक विमा योजना सुरु करण्यात आली.
- 1990-91
 - 1995-96
 - 2010-11
 - 1999-2000
40. शेतीतील अनिश्चितता कमी करण्यासाठी खालीलपैकी ___ उपाय आहेत.
- एक पिकपध्दती
 - पिक विविधीकरण
 - शासनाचा निर्हस्तक्षेप
 - स्पर्धा
41. शेत उत्पन्न विमा योजना ___ मध्ये सुरु केली.
- 2003
 - 2005
 - 2009
 - 2010
42. पशू विमा योजना..... पंचवार्षिक योजनेमध्ये सुरु केली.
- पाचव्या
 - दहाव्या
 - नवव्या
 - बाराव्या

१. कृषी अर्थशास्त्र म्हणजे काय?
२. पुरवठा म्हणजे काय?
३. औद्योगिकीकरणासाठी कच्चा माल कोणते क्षेत्र पुरवते ?
४. आर्थिक विकासाच्या प्रारंभीच्या अवस्थेत कोणते क्षेत्र प्रबळ असते?
५. पुरवठा प्रतिसाद ठरवणारे दोन घटक सांगा.
६. पारंपारिक शेती परिवर्तन सिद्धांत कोणी मांडला?
७. पारंपारिक शेती परिवर्तन सिद्धांत कॅव्हा मांडण्यात आला?
८. पारंपारिक शेतीचे एक वैशिष्ट्य सांगा.
९. कृषी उत्पादनासाठी मागणीची लवचिकता कशी असते?
१०. सम उपयोगिता नकाशा म्हणजे काय?
११. प्रा. मेलरने शेतीचे कोणते प्रकार सांगितले?
१२. कृषी विकासातील प्रेरित नवप्रवर्तन सिद्धांत कोणी मांडला?
१३. नव्या तंत्रज्ञानाचे कोणते घटक आहेत?
१४. नव्या तंत्रज्ञानामुळे कोणत्या समस्या निर्माण झाल्या आहेत?
१५. कृषी आदानातील महत्वाचा घटक कोणता?
१६. कृषी क्षेत्रात वापरली जाणारी आदाने कशी असतात?
१७. कोणता विस्तारपथ हा शेतीस किफायतशीर ठरतो?
१८. कृषी क्षेत्रात वापरली जाणारी आदाने कोणती?
१९. कृषी क्षेत्रात विस्तारपथ म्हणजे काय?
२०. सामुहिक शेतीचा प्रयोग सर्वप्रथम कोणत्या देशाने केला?
२१. शेतीची उत्पादकता निश्चित करण्यात कोणता घटक विचारात घेतला जातो?
२२. कृषी व्यवस्थापन म्हणजे काय?
२३. कृषी व्यवस्थापनाचे कोणतेही दोन निर्णय सांगा.
२४. सहकारी शेती म्हणजे काय?
२५. शेतीची कार्यक्षमता कोणत्या घटकावर आधारित असते?
२६. कृषीमधील संसाधने कोणती आहेत?
२७. अनुत्पादक श्रम म्हणजे काय?
२८. श्रमाची दोन वैशिष्ट्ये सांगा.
२९. शेती क्षेत्रातील प्रमुख दोन धोके सांगा.
३०. भारतीय शेती कशावर अवलंबून आहे?
३१. शेतीमाल किंमतीत कशामुळे उच्चावचने निर्माण होतात?

३२. शेतमाल किमतीवर प्रभाव टाकणारा घटक कोणता?
३३. तंत्रवैज्ञानिक अनिश्चितता म्हणजे काय?
३४. शेतीतील अनिश्चितता कमी करण्याचे उपाय कोणते?
३५. धोका व्यवस्थापन म्हणजे काय?
३६. शेतमाल किमतीतील अस्थिरतेचे कारण सांगा.
३७. मागणीची किंमत लवचिकता म्हणजे काय?
३८. कृषी व्यवस्थापनाची कोणतीही दोन उद्दिष्ट्ये सांगा.
३९. विपणन जोखीम कॅव्हा निर्माण होते?
४०. हवामान विमा म्हणजे काय?

प्रश्न २. आणि प्रश्न ३. मोठे प्रश्न.

२०

१. कृषी अर्थशास्त्र म्हणजे काय? कृषी अर्थशास्त्राचे स्वरूप व व्याप्ती स्पष्ट करा.
२. आर्थिक विकासातील कृषी क्षेत्राची भूमिका स्पष्ट करा.
३. पुरवठा प्रतिसाद अभ्यासाचे दृष्टीकोन सविस्तर स्पष्ट करा.
४. पारंपारिक शेतीच्या परिवर्तनाचा शुल्तझचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
५. मेलरचा कृषी विकासाचा सिद्धांत स्पष्ट करा.
६. कृषी विकासाचे हयामी आणि रुतान मॉडेल स्पष्ट करा.
७. आधुनिक कृषी उत्पादनाची वैशिष्ट्ये सविस्तर स्पष्ट करा.
८. शेती व्यवस्थापन म्हणजे काय? शेती व्यवस्थापनाची उद्दिष्ट्ये आणि निर्यय यांची चर्चा करा.
९. कृषी व्यवस्थापन म्हणजे काय? कृषी व्यवस्थापन कार्यक्षमतेच्या विविध उपायांची चर्चा करा.
१०. शेतीचे विविध प्रकार सोदाहरण स्पष्ट करा.
११. कृषी कार्यक्षमता मापनाचे विविध निर्देशांक स्पष्ट करा.
१२. कृषी व्यवस्थापन तत्वांची सविस्तर चर्चा करा.
१३. श्रमाची कार्यक्षमता म्हणजे काय? श्रमाची कार्यक्षमता सुधारण्यासाठी उपाय स्पष्ट करा.
१४. कृषी क्षेत्रातील अनिश्चितता आणि त्यावरील उपाय यावर चर्चा करा.
१५. शेतीमधील विविध धोके आणि त्याच्या व्यवस्थापन व्युहरचनेची चर्चा करा.
१६. घटक घटक संबंध म्हणजे काय? युक्ततम घटक संयोग स्पष्ट करा.
१७. कृषीतील अनिश्चितता आणि त्यावरील उपायांची चर्चा करा.

१८. कृषी विमा योजना जोखीम कमी करण्याचे एक साधन आहे याचे चिकित्सक परीक्षण करा.

१९. उत्पादन उत्पादन संबंध म्हणजे काय? युक्ततम उत्पादन संयोग स्पष्ट करा.

२०. शेतमाल मागणीच्या लवचिकतेचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.

प्रश्न ४. टिपा लिहा.

२०

१. कृषी अर्थशास्त्राचे स्वरूप
२. कृषी अर्थशास्त्राची व्याप्ती
३. आर्थिक विकासात शेतीची भूमिका
४. मागणीची लवचिकता
५. कृषीतील पुरवठा प्रतिसादाचे दृष्टीकोन
६. कृषीतील पुरवठा प्रतिसाद प्रभावित करणारे घटक
७. शुल्तझाचा कृषी विकासाचा सिद्धांत
८. मेलरचा कृषी विकासाचा सिद्धांत
९. कृषी उत्पादनांची उपयुक्तता / महत्व
१०. कृषी उत्पादन आणि औद्योगिक उत्पादन
११. आधुनिक कृषी उत्पादनाची वैशिष्ट्ये
१२. घटक-उत्पादन संबंध
१३. कृषी उत्पादन फलन
१४. कृषी तंत्रज्ञान व उत्पादन फलन
१५. घटक-घटक संबंध
१६. युक्ततम घटक संयोग
१७. उत्पादन-उत्पादन संबंध
१८. युक्ततम उत्पादन संयोग
१९. समनती वक्र
२०. शेती व्यवस्थापन निर्णय
२१. शेतीचे प्रकार
२२. शेती कार्यक्षमता मापके
२३. शेती व्यवस्थापनाची तत्वे
२४. कृषी संसाधनाचे व्यवस्थापन : भूमी

२५. कृषीतील अनिश्चितता
 २६. कृषीतील धोके/ जोखीम
 २७. कृषीतील धोके व्यवस्थापन व्युत्तरचना
 २८. राष्ट्रीय कृषी विमा योजना
 २९. पीक विमा
 ३०. शेतीचा आकार व उत्पादकता
 ३१. श्रमाचे प्रकार
 ३२. पशू विमा
 ३३. हवामान विमा
-

Shivaji University, Kolhapur			
Question Bank for April, 2022 (Summer) Examination			
M.A. (Part-I) (Semester-II) (CBCS) ECONOMICS (Paper EC- 03)			
Paper- Public Economics			
Sub. Code: 72776			
1.	A)	Choose correct answer from the given alternatives. (02 marks each)	
		1	The role of government taxes and spending to get economic outcomes is known as _____.
		a.	monetary policy
		b.	foreign trade policy
		c.	income policy
		d.	fiscal policy
		2	_____ is associated with inspection effect.
		a.	Wiseman
		b.	Peacock
		c.	Wiseman- Peacock
		d.	Musgrave
		3	The theory of public goods has been given by _____.
		a.	Samuelson
		b.	Marshall
		c.	Hicks
		d.	Keynes
		4	The role of state under globalisation is _____.
		a.	zero
		b.	maximum
		c.	minimum
		d.	indifferent
		5	When the rate of tax goes up with increase in income is called _____.
		a.	proportional tax
		b.	regressive tax
		c.	progressive tax
		d.	degressive tax
		6	Planning by direction is an integral part of _____.
		a.	capitalist economy
		b.	socialist economy
		c.	mixed economy
		d.	free-market economy
		7	Financial resource allocation between centre and states is done by _____.
		a.	Planning Commission
		b.	Parliament
		c.	Finance Commission
		d.	Prime Minister's Office

	8	Which of the following is an example of economic activity?	
		a. Mother taking care of her child.	
		b. A working wife taking care of her husband.	
		c. Husband taking care of his wife.	
		d. Servant taking care of his master.	
	9	_____ is associated with displacement effect.	
		a. Wiseman	
		b. Peacock	
		c. Wiseman- Peacock	
		d. Musgrave	
	10	Which of the following tax has abolished by the Goods and Services Tax?	
		a. Property Tax	
		b. Corporation Tax	
		c. VAT	
		d. All the above	
	11	What does the government not control directly?	
		a. spending on health	
		b. spending on defence	
		c. firm's investment function	
		d. spending on state education	
	12	Consumption of a pure public goods _____.	
		a. depletes the supply of the goods for others	
		b. denies the opportunity to consume the goods to others	
		c. excludes others from consuming the goods somewhat	
		d. neither depletes the goods nor excludes others from consumption	
	13	Which of the following is not likely to be a government objective?	
		a. Increasing employment	
		b. Increasing growth	
		c. Increasing government spending	
		d. Increasing the level of exports	
	14	Principle of exclusion is a feature of _____ commodity.	
		a. public	
		b. social	
		c. private	
		d. merit	
	15	_____ has propounded absolute unanimity approach to reveal public choice.	
		a. Marshall	
		b. Wicksell	
		c. Samuelson	
		d. Musgrave	
	16	_____ developed club theory (the study of club goods)	

		a.	Wiseman	
		b.	Peacock	
		c.	Musgrave	
		d.	James Buchanan	
	17	_____ is associated with concentration effect.		
		a.	Wiseman	
		b.	Peacock	
		c.	Wiseman- Peacock	
		d.	Musgrave	
	18	There is a view that reduced rates on income tax would lead to a significant rise in income tax revenue. This view has been attributed to _____.		
		a.	Simon	
		b.	Arthur Laffer	
		c.	Robert Lucas	
		d.	J. B. Say	
	19	Which of the following is not a development expenditure?		
		a.	Debt services	
		b.	Medical and health	
		c.	Development of agriculture	
		d.	Education	
	20	Laffer curve shows the relationship between _____.		
		a.	tax revenue and tax rates	
		b.	GDP growth rate and tax rates	
		c.	investment rate and tax rates	
		d.	savings rate and tax rates	
	21	Private goods are associated with _____.		
		a.	market mechanism	
		b.	public budgets	
		c.	social goods	
		d.	Government	
	22	Market failure occurs due to inefficiency in the allocation of _____.		
		a.	income	
		b.	demand	
		c.	tax	
		d.	goods	
	23	_____ is / are the criteria of optimum taxation.		
		a.	equity	
		b.	simplicity	
		c.	efficiency	
		d.	all of the above	
	24	Voluntary exchange model is depends on _____.		
		a.	democracy system	

		b.	public expenditure	
		c.	taxation	
		d.	all the above	
	25	The relation between income and investment is usually _____.		
		a.	positive	
		b.	negative	
		c.	not related	
		d.	cannot say with certainty	
	B)	Answer in one or two sentences. (02 marks each)		
	1	Is smoking a negative externality?		
	2	What is market failure?		
	3	Who developed the economic theory of democracy?		
	4	Who bears the burden of indirect tax?		
	5	State any two sources of public debt.		
	6	Define performance budget.		
	7	What is the incidence of tax?		
	8	What is meant by optimal taxation?		
	9	How should be the supply of public goods according to Charles Tiebout?		
	10	Who has explained the law of increasing state activities?		
	11	State any two causes of market failure.		
	12	Who developed voluntary exchange model?		
	13	What are the three types of budgets?		
	14	What is meant by double taxation?		
	15	What are the sources of public debt?		
	16	Define the mixed economy.		
	17	What do you mean by merit goods?		
	18	Who propounded absolute unanimity approach to reveal public choice?		
	19	What is a positive externality?		
	20	What is meant by club goods?		
	21	What is public expenditure?		
	22	Give the full form of GST.		
	23	What is social-cost benefit?		
	24	Define programme budgeting.		
	25	Explain the concept of tax incidence.		
		Descriptive long questions with internal choice		
		20		
	1	Explain the importance of state intervention for economic development of a country.		
	2	What is optimal provision of public goods? Critically evaluate the contribution of Samuelson and Musgrave in the theory of public goods.		
	3	Why is voluntary exchange important in a market economy? Critically evaluate voluntary exchange model of Wicksell and Lindahl.		
	4	Distinguish between the benefit approach and the sacrifice approach for the distribution of tax burden. What is their practical utility? Explain.		
	5	Explain in detail; direct and indirect measures of state promoting the economic development in a mixed economy.		
	6	What type of criteria should be adopted for investment strategy in a developing country like India?		

7	Explain Wagner's law of increasing state activities and account for the growing state expenditure.	
8	The state must not bite more than it can chew properly. In the light of the statement account for the changing scope of state intervention in less developed countries.	
9	What is the difference between the voting paradox and the Arrow's impossibility theorem? Explain in detail; Arrow's impossibility theorem and its use in voting.	
10	Discuss the various criteria of cost benefit approach. Which criteria is most suitable to the problem of developing countries like India?	
11	Explain the term 'incidence of taxation'. How would a tax be divided between buyers and sellers of goods, given the elasticity of demand and supply for a taxed good?	
12	Show who will bear the incidence of a tax if the industry producing the taxed goods is working – (i) under increasing cost conditions (diminishing returns) (ii) under decreasing cost conditions (increasing returns) (iii) under constant cost conditions (constant returns)	
13	What is private and public mechanism for allocating resources? Explain in details, the problems of allocation of resources.	
14	Elucidate the Wagner's law of public expenditure.	
15	Discuss the social cost benefit analysis as a tool of project evaluation.	
16	Critically examine Impossibility theorem of public choice.	
17	Explain the benefit and ability to pay approaches of taxation.	
18	Explain the role of Government in accelerating the rate of economic development. To what extent it is true in case of India?	
19	What is the burden of public debt? "Internally held public debt constitutes no burden on economy." Do you agree with this statement? Comment.	
20	Discuss the role of Government in a mixed economy.	
4.	Write short notes: (05 marks each)	
1	Externalities	
2	Problems for allocating resources	
3	Theory of club goods	
4	Public goods	
5	Features of human wants	
6	GST	
7	Market failure	
8	An economic theory of democracy	
9	Laffer curve theory	
10	Methods of redemption	
11	Tiebout model	
12	Zero base budgeting	
13	Benefit principle of taxation	
14	Excess burden of taxes	
15	Causes of market failure	
16	Programme budgeting	
17	The problem of double taxation	
18	Voluntary exchange model of Lindhal	
19	Principles of debt management	
20	Voluntary exchange model of Wicksell	
21	Wiseman Peacock hypothesis	
22	Private goods	
23	Classification of public debt	

24	Classification of human wants	
25	Classification of public budget	
26	Ability to pay principle of taxation	
27	Management of public debt	
28	Samuelson's pure theory of public expenditure	
29	Theory of tax incidence	
30	Burden of public debt	

मराठी भाषांतर

Paper- सार्वजनिक अर्थशास्त्र		
Sub. Code: 72776		
1.	A)	दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा. (प्रत्येकी 02 गुण)
	1	आर्थिक परिणाम साध्य करण्यासाठी सरकारी कर आणि खर्चाच्या भूमिकेस _____ म्हणतात.
	a.	मौद्रिक धोरण
	b.	विदेशी व्यापार धोरण
	c.	उत्पन्न धोरण
	d.	राजकोषीय धोरण
	2	निरीक्षण परिणाम _____ शी संबंधित आहे.
	a.	वाईजमन
	b.	पिकॉक
	c.	वाईजमन- पिकॉक
	d.	मस्ग्रेव्ह
	3	सार्वजनिक वस्तूंचा सिद्धांत _____ यांनी मांडला.
	a.	सॅम्युअलसन
	b.	मार्शल
	c.	हिक्स
	d.	केन्स
	4	जागतिकीकरणांत राज्याची भूमिका _____ आहे.
	a.	शून्य
	b.	अधिकतम
	c.	किमान
	d.	तटस्थ
	5	जेव्हा उत्पन्नाबरोबर कर दरामध्ये वाढ होते तेव्हा त्यास _____ म्हणतात.
	a.	प्रमाणशीर कर
	b.	प्रतिगामी कर
	c.	प्रगतीशील कर
	d.	ऱ्हासमान प्रतिगामी कर

	6	निर्देशात्मक नियोजन करणे _____ चा अविभाज्य भाग आहे.	
		a. भांडवलशाही अर्थव्यवस्था	
		b. समाजवादी अर्थव्यवस्था	
		c. मिश्र अर्थव्यवस्था	
		d. मुक्त बाजार अर्थव्यवस्था	
	7	केंद्र आणि राज्ये यांच्यात वित्तीय संसाधन वाटप _____ द्वारे केले जाते.	
		a. नियोजन आयोग	
		b. संसद	
		c. वित्त आयोग	
		d. पंतप्रधानांचे कार्यालय	
	8	पुढीलपैकी कोणते आर्थिक व्यवहाराचे उदाहरण आहे?	
		a. आई आपल्या मुलाची काळजी घेत आहे.	
		b. एक काम करणारी पत्नी आपल्या पतीची काळजी घेत आहे.	
		c. पती पत्नीची काळजी घेत आहे.	
		d. सेवक त्याच्या मालकाची काळजी घेत आहे.	
	9	विस्थापन परिणाम _____ शी संबंधित आहे.	
		a. वाईजमन	
		b. पिकॉक	
		c. वाईजमन- पिकॉक	
		d. मस्ग्रेव्ह	
	10	वस्तू व सेवा कराद्वारे खालीलपैकी कोणता कर रद्द केला आहे?	
		a. मालमता कर	
		b. कंपनी कर	
		c. मूल्यवर्धित कर	
		d. वरील सर्व	
	11	खालीलपैकी कोणत्या गोष्टींचे सरकार प्रत्यक्ष नियंत्रण करू शकत नाही?	
		a. आरोग्यावरील खर्च	
		b. संरक्षणावरील खर्च	
		c. उद्योगसंस्थेचे गुंतवणूक निर्णय	
		d. सरकारचा शिक्षणावरील खर्च	
	12	शुद्ध सार्वजनिक वस्तूंचा वापर केल्याने _____.	
		a. इतरांसाठी वस्तूंचा पुरवठा कमी होतो.	
		b. इतरांना वस्तूंचा उपभोग घेण्याची संधी नाकारली जाते.	
		c. इतरांना काही प्रमाणात वस्तूंचा उपभोग घेण्यापासून वगळले जाते.	
		d. वस्तूंचा पुरवठाही कमी होत नाही आणि उपभोग घेण्यापासून वगळलेही जात नाही.	

	13	खालीलपैकी कोणते सरकारचे उद्दिष्ट असण्याची शक्यता नाही?	
	a.	रोजगार वाढविणे	
	b.	आर्थिक वृद्धीदर वाढविणे	
	c.	शासकीय खर्च वाढविणे	
	d.	निर्यातीची पातळी वाढविणे	
	14	वर्जन तत्व हे _____ वस्तूचे वैशिष्ट्य आहे.	
	a.	सार्वजनिक	
	b.	सामाजिक	
	c.	खाजगी	
	d.	गुणात्मक	
	15	_____ यांनी सार्वजनिक निवडीचा निरपेक्ष एकरूपता दृष्टीकोण मांडला.	
	a.	मार्शल	
	b.	विकसेल	
	c.	सॅम्युअलसन	
	d.	मस्ग्रेव्ह	
	16	क्लब सिद्धांत (क्लब वस्तूचा अभ्यास) _____ ने विकसित केला.	
	a.	वाईजमन	
	b.	पिकाॅक	
	c.	मस्ग्रेव्ह	
	d.	जेम्स बुचानन	
	17	केंद्रीकरण परिणाम _____ शी संबंधित आहे.	
	a.	वाईजमन	
	b.	पिकाॅक	
	c.	वाईजमन- पिकाॅक	
	d.	मस्ग्रेव्ह	
	18	एक मत असे आहे की, उत्पन्न करावरील कमी दरामुळे उत्पन्न कर महसुलात महत्वपूर्ण वाढ होईल, असे मत _____ ने व्यक्त केले आहे.	
	a.	सिमन	
	b.	आर्थर लॅफर	
	c.	रॉबर्ट लुकास	
	d.	जे. बी. से	
	19	पुढीलपैकी कोणता राज्याचा विकास खर्च नाही?	
	a.	कर्ज सेवा	
	b.	वैद्यकीय आणि आरोग्य	
	c.	शेतीचा विकास	
	d.	शिक्षण	

	20	लॅफर वक्र _____ संबंध दर्शवितो.	
		a. कर महसूल आणि कर दर यांतील	
		b. स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन वृद्धी दर आणि कर दर यांतील	
		c. गुंतवणूक दर आणि कर दर यांतील	
		d. बचत दर आणि कर दर यांतील	
	21	खाजगी वस्तू _____ शी संबंधित असतात.	
		a. बाजार यंत्रणा	
		b. सार्वजनिक अंदाजपत्रक	
		c. सार्वजनिक वस्तू	
		d. सरकार	
	22	_____ च्या अकार्यक्षम वाटपामुळे बाजार अपयश निर्माण होते.	
		a. उत्पन्न	
		b. मागणी	
		c. कर	
		d. वस्तू	
	23	_____ हा / हे पर्याप्त कराचे निकष आहेत.	
		a. समता	
		b. सरलपणा	
		c. कार्यक्षमता	
		d. वरील सर्व	
	24	स्वेच्छा विनिमय प्रतिमान हे _____ वर आधारलेले आहे.	
		a. लोकशाही पद्धत	
		b. सार्वजनिक खर्च	
		c. करारोपण	
		d. वरील सर्व	
	25	उत्पन्न आणि गुंतवणुकीचा संबंध सामान्यतः _____ असतो.	
		a. धनात्मक	
		b. नकारात्मक	
		c. संबंधित नाही	
		d. निश्चितपणे सांगू शकत नाही	
	B)	एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 02 गुण)	
	1	धुम्रपान हे नकारात्मक बहिर्गतता आहे का?	
	2	कराचा भार म्हणजे काय?	
	3	पर्याप्त करारोपणाचा अर्थ काय आहे?	
	4	अप्रत्यक्ष कराचा भार कोणावर पडतो?	

	5	सार्वजनिक कर्जाचे कोणतेही दोन स्रोत सांगा.	
	6	बाजार अपयश म्हणजे काय?	
	7	लोकशाहीचा आर्थिक सिद्धांत कोणी विकसित केला?	
	8	कार्यवाही अर्थसंकल्पाची व्याख्या सांगा.	
	9	चार्ल्स टीबू यांच्या मते, सार्वजनिक वस्तूंचा पुरवठा कसा झाला पाहिजे?	
	10	सरकारच्या वाढत्या कार्याचा नियम कोणी मांडला?	
	11	बाजार अपयशाची कोणतीही दोन कारणे सांगा.	
	12	ऐच्छिक विनिमय प्रतिमान कोणी विकसित केले?	
	13	अर्थसंकल्पाचे तीन प्रकार कोणते?	
	14	दुहेरी करारोपण म्हणजे काय?	
	15	सार्वजनिक कर्जाचे स्रोत कोणते आहेत?	
	16	मिश्र अर्थव्यवस्थेची व्याख्या लिहा.	
	17	गुणात्मक वस्तू म्हणजे काय?	
	18	सार्वजनिक निवडीचा निरपेक्ष एकरूपता दृष्टीकोण कोणी मांडला?	
	19	सकारात्मक बाह्यता म्हणजे काय?	
	20	क्लब वस्तू म्हणजे काय?	
	21	सार्वजनिक खर्च म्हणजे काय?	
	22	GST चे पूर्ण रूप लिहा.	
	23	सामाजिक खर्च- लाभ म्हणजे काय?	
	24	कार्याक्रमाधारित अर्थसंकल्पाची व्याख्या सांगा.	
	25	कर भाराची संकल्पना स्पष्ट करा.	
		विश्लेषणात्मक दीर्घांतरी प्रश्न	20
1		देशाच्या आर्थिक विकासासाठी शासकीय हस्तक्षेपाचे महत्त्व स्पष्ट करा.	
2		सार्वजनिक वस्तूंची पर्याप्त तरतूद म्हणजे काय? सार्वजनिक वस्तूंच्या सिद्धांतातील सॅम्युअलसन आणि मस्येव्हच्या योगदानाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.	
3		बाजार अर्थव्यवस्थेत ऐच्छिक विनिमय का महत्त्वाचे आहे? विकसेल आणि लिंडालच्या ऐच्छिक विनिमय प्रारूपाचे टीकात्मक मूल्यमापन करा.	
4		कर भाराच्या वितरणासाठीच्या लाभ दृष्टीकोण आणि त्याग दृष्टिकोनातील फरक स्पष्ट करा. त्यांचा व्यावहारिक उपयोग काय आहे? स्पष्ट करा.	
5		मिश्र अर्थव्यवस्थेतील आर्थिक विकासास प्रोत्साहन देणाऱ्या शासनाच्या प्रत्यक्ष आणि अप्रत्यक्ष उपायांचे सविस्तर स्पष्टीकरण करा.	
6		भारतासारख्या विकसनशील देशामध्ये गुंतवणुकीच्या धोरणासाठी कोणत्या प्रकारचे निकष अवलंबिले पाहिजेत?	
7		वॅग्नरच्या सरकारच्या वाढत्या कार्याच्या नियमाचे स्पष्टीकरण द्या आणि शासनाच्या वाढत्या खर्चाचा हिशोब मांडा.	
8		'योग्य प्रकारे चर्चण करण्याच्या क्षमतेपेक्षा सरकारने जास्त चर्चण करायला नको'. या विधानाच्या धर्तीवर कमी विकसित देशातील शासकीय हस्तक्षेपाच्या बदलत्या व्याप्तीवर चर्चा करा.	
9		मतदान विरोधाभास आणि अॅरोचे अशक्यता प्रमेय यांच्यामध्ये काय फरक आहे? अॅरोचे अशक्यता प्रमेय आणि त्याचा मतदानातील वापर सविस्तर स्पष्ट करा.	
10		खर्च- लाभ दृष्टिकोनाच्या विविध निकषांची चर्चा करा. भारतासारख्या विकसनशील देशांच्या विविध समस्येवर अधिक योग्य निकष कोणता आहे?	

11	कराचा आघात ही संज्ञा स्पष्ट करा. कर आकारलेल्या वस्तूंची मागणी आणि पुरवठ्याची लवचिकता लक्षात घेता, ग्राहक आणि विक्रेता यांच्यामध्ये कराची विभागणी कशी केली जाते?	
12	जर कर लावलेल्या वस्तूंचे उत्पादन करणारे उद्योग खालील स्थितीत कार्यरत असतील, तर कराचा भार कोण सहन करेल ते दर्शवा - (i) वाढत्या खर्चाच्या स्थितीत (घटते फल) (ii) घटत्या खर्चाच्या स्थितीत (वाढते फल) (iii) स्थिर खर्चाच्या स्थितीत (स्थिर फल)	
13	संसाधनाचे वाटप करण्यासाठीची खाजगी आणि सार्वजनिक यंत्रणा म्हणजे काय? संसाधनाचे वाटप करण्याच्या समस्या सविस्तर स्पष्ट करा.	
14	सार्वजनिक खर्चाच्या वर्गानुसारच्या नियमाचे वर्णन करा.	
15	प्रकल्प मूल्यमापनाचे एक साधन म्हणून सामाजिक खर्च- लाभ विश्लेषणाची चर्चा करा.	
16	सार्वजनिक निवडीच्या अशक्यता प्रमेयाचे टीकात्मक परीक्षण करा.	
17	करारोपणाचा लाभ आणि कर देय क्षमता दृष्टीकोन स्पष्ट करा.	
18	आर्थिक विकासाच्या दरात वाढ करण्यात सरकारची भूमिका स्पष्ट करा. भारताच्या बाबतीत हे कितपत खरे आहे?	
19	सार्वजनिक कर्जाचा भार म्हणजे काय? 'अंतर्गत सार्वजनिक कर्जामुळे अर्थव्यवस्थेवर कोणताही भार पडत नाही' या विधानावर तुम्ही सहमत आहात का? भाष्य करा.	
20	मिश्र अर्थव्यवस्थेतील शासनाच्या भूमिकेविषयी चर्चा करा.	
4.	टीपा लिहा.	
1	बहिर्गतता	
2	संसाधन वाटपाच्या समस्या	
3	गट वस्तूंचा सिद्धांत	
4	सार्वजनिक वस्तू	
5	मानवी गरजांची वैशिष्ट्ये	
6	वस्तू आणि सेवा कर	
7	बाजार अपयश	
8	लोकशाहीचा आर्थिक सिद्धांत	
9	लॅफर वक्र सिद्धांत	
10	विमोचनाच्या (redemption) पद्धती	
11	टीबू प्रतिमान	
12	शून्याधारित अर्थसंकल्प	
13	करारोपणाचे लाभ तत्त्व	
14	कराचा अतिरिक्त भार	
15	बाजार अपयशाची कारणे	
16	कार्यक्रमाधारित अर्थसंकल्प	
17	दुहेरी करारोपणाची समस्या	
18	लिंडालचे ऐच्छिक विनिमय प्रतिमान	
19	कर्ज व्यवस्थापनाची तत्वे	
20	विकसेलचे ऐच्छिक विनिमय प्रतिमान	
21	वाईजमन पिकाँक परिकल्पना	
22	खाजगी वस्तू	
23	सार्वजनिक कर्जाचे वर्गीकरण	

24	मानवी गरजांचे वर्गीकरण	
25	सार्वजनिक अर्थसंकल्पाचे वर्गीकरण	
26	कर देय क्षमता तत्व	
27	सार्वजनिक कर्जाचे व्यवस्थापन	
28	सॅम्युअलसनचा सार्वजनिक खर्चाचा शुद्ध सिद्धांत	
29	करभाराचे सिद्धांत	
30	सार्वजनिक कर्जाचा भार	

Shivaji University, Kolhapur			
Question Bank for April, 2022 (Summer) Examination			
M.A. (Part-I) (Semester-I) (CBCS) ECONOMICS (Paper EC- 02)			
Paper- Monetary Economics			
Sub. Code: 72396			
1.	A)	Choose correct answer from the given alternatives. (02 marks each)	
		1	Compared to barter system, a monetary system _____.
		a.	increases transaction cost
		b.	decreases the number of transactions
		c.	decreases prices of the products
		d.	reduces transactions costs and facilitates exchanges
		2	'Bad money drives away good money out of circulation'. What is the law of this statement?
		a.	Gresham's Law
		b.	Fisher's Law
		c.	Friedman's Law
		d.	Classical Law
		3	Which one of these qualities of a money is essential before it can perform any of its functions?
		a.	Acceptability
		b.	Durability in value
		c.	Stability in value
		d.	Central liability by the state
		4	If the quantity of money decreases, value of money will _____.
		a.	increases
		b.	decreases
		c.	continuously decreases
		d.	remains constant
		5	Which one of the following is not a function of money?
		a.	A hedge against inflation
		b.	A store of value
		c.	A medium of exchange
		d.	A measure of value
		6	The primary function of money is _____.
		a.	the store of value
		b.	the medium of exchange
		c.	the unit of cost.
		d.	the savings
		7	_____ is not included in near money.
		a.	Time deposits
		b.	Bills of exchange

		c.	Cash money	
		d.	Government securities	
	8		Bills of exchange are sometimes known as _____.	
		a.	near money	
		b.	transferable assets	
		c.	claims receivable	
		d.	business obligations	
	9		Which among the following is considered to be the most liquid assets?	
		a.	Gold	
		b.	Money	
		c.	Land	
		d.	Treasury bills	
	10		The money supply is the stock of money held by the _____.	
		a.	public	
		b.	public and banking system	
		c.	banking system and the government	
		d.	public, banking system and the government	
	11		The demand for money for speculative motives is a function of _____.	
		a.	income	
		b.	rate of interest	
		c.	employment	
		d.	output	
	12		Liquidity refers to _____.	
		a.	the moneyness of an assets	
		b.	stability of value	
		c.	speculative use of the money	
		d.	monetary authorities	
	13		If the RBI desire to decrease the money supply, then it should _____.	
		a.	lower the bank rate	
		b.	purchase securities from open market	
		c.	increase CRR	
		d.	lower the repo rate	
	14		Money is most liquid of all the assets because:	
		a.	it is readily convertible into other assets	
		b.	it can be easily store	
		c.	it gives income to the holder	
		d.	it has no carrying cost	
	15		The demand for money for precautionary motives is a function of _____.	
		a.	output	
		b.	rate of interest	

		c.	employment	
		d.	income	
	16	According to _____, a trade cycle is a purely monetary phenomenon.		
		a.	Keynes	
		b.	Hawtrey	
		c.	Schumpeter	
		d.	Kaldor	
	17	Fisher believed the price of money to be determined by the _____.		
		a.	level of investment	
		b.	elasticity of demand	
		c.	velocity of money	
		d.	quantity of money	
	18	If the quantity of money increases, value of money will _____.		
		a.	increases	
		b.	decreases	
		c.	remains constant	
		d.	continuously increases	
	19	If the RBI desire to increase the money supply, then it should _____.		
		a.	increase the bank rate	
		b.	sell securities in open market	
		c.	decrease the CRR	
		d.	increase the repo rate	
	20	The demand for money for transactions motives is a function of _____.		
		a.	income	
		b.	rate of interest	
		c.	employment	
		d.	output	
	21	When aggregate economic activity is decreasing, the economy is said to be in _____.		
		a.	an expansion	
		b.	a trough	
		c.	a contraction	
		d.	a peak period	
	22	The transaction version of the quantity theory of money was put forward by:		
		a.	Fisher	
		b.	Pigou	
		c.	Marshal	
		d.	Keynes	

	23	Monetary policy is a policy of _____.	
		a. Central government	
		b. Central bank	
		c. SEBI	
		d. Commercial banks	
	24	Fiscal policy is a policy of _____.	
		a. Central government	
		b. Central bank	
		c. SEBI	
		d. Commercial banks	
	25	When aggregate economic activity is increasing, the economy is said to be in _____.	
		a. a contraction	
		b. a turning point	
		c. a peak	
		d. an expansion	
	B)	Answer in one or two sentences. (02 marks each)	
	1	State the Fisher's equation of money.	
	2	What do you mean by fiscal policy?	
	3	Define money and near money.	
	4	State the concept of money supply.	
	5	What is value of money?	
	6	State any two determinants of money supply.	
	7	Define money.	
	8	Explain the term liquidity preference.	
	9	What is value of money?	
	10	Explain the concept of deposit multiplier.	
	11	Define the liquidity trap.	
	12	What is equation of marginal propensity to consume?	
	13	What are the three motives of demand for money?	
	14	State any four factors influencing consumption function.	
	15	What happens to real GDP, prices and unemployment at the peak of business cycle?	
	16	State the quantity theory of money.	
	17	How do you calculate MPC from consumption function?	
	18	What happens to real GDP, prices and unemployment at the trough of a business cycle?	
	19	Who propounded the monetary theory of trade cycle?	
	20	What are the primary functions of money?	
	21	What do you mean by plastic money?	
	22	What is money multiplier?	
	23	What is liquidity preference?	
	24	What do you mean by monetary policy?	
	25	What is real balance effect?	

	Descriptive long questions with internal choice	
1	Explain the functions of money and significance of money in an economy.	
2	Explain in detail; the various functions of money.	
3	What is circular flow of money? Explain the importance of circular flow of money in an economy.	
4	What are the functions of money and why they are important?	
5	What is barter system? How did money remove the difficulties of barter system?	
6	Discuss the determinants of the money supply. Should time deposits be included under the supply of money?	
7	Explain the approaches of measuring money supply, and factors affecting money supply.	
8	What is money supply? What are the determinants of money supply in an economy?	
9	What are the determinants of money supply in an economy?	
10	'The higher the marginal propensity to consume, the higher will be the value of the multiplier'. Discuss this statement.	
11	Critically discuss the Keynesian theory of liquidity preference as a theory of the determination of the interest rate.	
12	Discuss the Cambridge cash balance approach. How far is it superior to the cash transactions approach?	
13	Critically examine Fisher's Quantity Theory of Money.	
14	Explain the contribution of Milton Friedman to the Quantity Theory of Money.	
15	'Keynes consumption function is an epoch-making contribution to the tools of economic analysis'. Discuss this statement and bring out the importance of consumption function in macro-economic analysis.	
16	Discuss critically the view that "the trade cycle is purely monetary phenomenon".	
17	Examine the extent of effectiveness of monetary and fiscal policies in counteracting recessionary forces.	
18	What do you mean by the structure of interest rates? Explain the determinants of rate of interest and discuss the relationship between short term and long term rates of interest.	
19	Critically explain, Hawtrey and Hayek's theory of trade cycle.	
20	What is a trade cycle? Explain its phases. How can a trade cycle be controlled?	
4.	Write short notes:	
1	Money multiplier	
2	Deposit multiplier	
3	Patinkin's general equilibrium model	
4	Keynesian theory of demand for money	
5	Stock and flow concept of money	
6	Loanable fund theory	
7	Factors affecting H	
8	Tobin approach	
9	Importance of circular flow of money	
10	Circular flow of money	
11	Money supply and liquidity	
12	Motives for liquidity preference	
13	Term structure of rate of interest	
14	Rational expectations theory	
15	H theory of money supply	

16	Hicks- Hansen theory of interest rate	
17	Fiscal policy	
18	Money and near money	
19	Determinants of money supply	
20	Phillips curve hypothesis	
21	Fisher's transaction approach	
22	Cash balance approach	
23	Anti cyclical policy	
24	Liquidity preference theory	
25	Classical theory of interest	
26	Phases of trade cycles	
27	Value of money	
28	Phases of trade cycle	
29	Hawtrey's theory of trade cycle	
30	Real balance effect	

मराठी भाषांतर		
M.A. (Part-I) (Semester-II) (CBCS) ECONOMICS (Paper EC- 03)		
Paper- मौद्रिक अर्थशास्त्र		
Sub. Code: 72396		
1.	A)	दिलेल्या पर्यायांपैकी योग्य पर्याय निवडा. (प्रत्येकी 02 गुण)
	1	वस्तू विनिमय पद्धतीशी तुलना करता, मौद्रिक पद्धतीत _____.
	a.	व्यवहाराचा खर्च वाढतो
	b.	व्यवहारांची संख्या कमी होते
	c.	वस्तूच्या किंमती कमी होतात
	d.	व्यवहाराचा खर्च कमी होतो आणि विनिमय सुलभ होते
	2	'वाईट पैसा चांगल्या पैशाला चलन व्यवहारातून बाहेर काढतो'. हे विधान कोणता नियम म्हणून सांगितले जाते?
	a.	ग्रेशमचा नियम
	b.	फिशरचा नियम
	c.	फ्रिडमनचा नियम
	d.	सनातनवादी नियम
	3	पैसा हे त्याचे कोणतेही कार्य करण्यापूर्वी त्याच्यात खालीलपैकी कोणते गुण आवश्यक आहेत?
	a.	स्वीकार्यता
	b.	मुल्यातील टिकाऊपणा
	c.	मुल्यातील स्थैर्य
	d.	राज्याचे केंद्रीय उत्तरदायीत्व

	4	जेव्हा पैशाची संख्या कमी होते, तेव्हा पैशाचे मूल्य _____.	
		a. वाढते	
		b. कमी होते	
		c. सातत्याने घटत राहते	
		d. स्थिर राहते	
	5	खालीलपैकी कोणते कार्य पैसा करत नाही?	
		a. तेजीपासून संरक्षण	
		b. मूल्य संग्रह	
		c. विनिमय माध्यम	
		d. मूल्य मापन	
	6	पैशाचे प्राथमिक कार्य _____ हे आहे.	
		a. मूल्य संग्रह	
		b. विनिमयाचे माध्यम	
		c. हिशेबाचे एकक	
		d. बचत	
	7	_____ चा समावेश सादृश्य पैशात होत नाही.	
		a. मुदत ठेवी	
		b. हुंड्या	
		c. रोख पैसा	
		d. सरकारी भागरोखे	
	8	हुंड्या काही वेळा _____ म्हणूनही ओळखल्या जातात.	
		a. सादृश्य पैसा	
		b. हस्तांतरित करण्यायोग्य मालमत्ता	
		c. प्राप्त दावे	
		d. व्यवसाय बंधने	
	9	खालीलपैकी सर्वात जास्त तरल मालमत्ता कोणती आहे?	
		a. सोने	
		b. पैसा	
		c. जमीन	
		d. सरकारी रोखे	
	10	पैशाचा पुरवठा म्हणजे _____ कडे असलेला पैशाचा साठा होय.	
		a. समाज	
		b. समाज आणि बँकिंग व्यवस्था	
		c. बँकिंग व्यवस्था आणि सरकार	
		d. समाज, बँकिंग व्यवस्था आणि सरकार	

		11	सट्टेबाजीसाठी असणारी पैशाची मागणी हे _____ फलन आहे.	
			a.	उत्पन्नाचे
			b.	व्याजदराचे
			c.	रोजगाराचे
			d.	उत्पादनाचे
		12	रोखता याचा अर्थ _____.	
			a.	संपत्तीची द्रव्यता
			b.	मूल्य स्थिरता
			c.	पैशाचा सट्टेबाजीसाठी वापर
			d.	मौद्रिक अधिकार
		13	जर रिझर्व बँकेला पैशाचा पुरवठा कमी करण्याची इच्छा असेल तर तिने _____ करावे.	
			a.	बँक दर कमी
			b.	खुल्या बाजारातून रोख्यांची खरेदी
			c.	रोख राखीव निधी वाढ
			d.	रेपो दर कमी
		14	पैसा हे सर्वात जास्त तरल मालमत्ता आहे. कारण:	
			a.	ते सहज दुसऱ्या मालमत्तेत परिवर्तनीय होते
			b.	त्याचा सहज साठा करता येतो
			c.	तो धारण करणाऱ्यास उत्पन्न मिळवून देतो
			d.	त्याच्या वाहतुकीचा कोणताही खर्च नाही
		15	दक्षता हेतूसाठी असणारी पैशाची मागणी हे _____ फलन आहे.	
			a.	उत्पादनाचे
			b.	व्याजदराचे
			c.	रोजगाराचे
			d.	उत्पन्नाचे
		16	_____ च्या मते, व्यापार चक्र ही पूर्णपणे मौद्रिक घटना आहे.	
			a.	केन्स
			b.	हॉट्टे
			c.	शुम्पीटर
			d.	कॅल्डोर
		17	फिशरच्या मते, _____ मुळे पैशाची किंमत निश्चित होते.	
			a.	गुंतवणुकीची पातळी
			b.	मागणीची लवचिकता
			c.	पैशाचा भ्रमणवेग

		d.	पैशाची संख्या	
	18		जेव्हा पैशाची संख्या वाढते, तेव्हा पैशाचे मूल्य _____.	
		a.	वाढते	
		b.	कमी होते	
		c.	स्थिर राहते	
		d.	सातत्याने वाढत राहते	
	19		जर रिझर्व बँकेला पैशाचा पुरवठा वाढवायचा असेल, तर तिने _____ करावे.	
		a.	बँक दर वाढ	
		b.	खुल्या बाजारात रोख्यांची विक्री	
		c.	रोख राखीव निधी कमी	
		d.	रेपो दर वाढ	
	20		व्यवहार हेतूसाठी असणारी पैशाची मागणी हे _____ फलन आहे.	
		a.	उत्पन्नाचे	
		b.	व्याजदराचे	
		c.	रोजगाराचे	
		d.	उत्पादनाचे	
	21		जेव्हा एकूण आर्थिक व्यवहार घटत जातात, तेव्हा अर्थव्यवस्था _____ असल्याचे म्हटले जाते.	
		a.	विस्तारत	
		b.	मंदीत	
		c.	घसरणीला / आकुंचित होत	
		d.	तेजीत	
	22		पैशाच्या चलन संख्यामान सिद्धांताचा व्यवहार दृष्टीकोन कोणी मांडला?	
		a.	फिशर	
		b.	पिगु	
		c.	मार्शल	
		d.	केन्स	
	23		मौद्रिक धोरण हे _____ चे धोरण आहे.	
		a.	केंद्र सरकार	
		b.	मध्यवर्ती बँक	
		c.	सेबी	
		d.	व्यापारी बँका	
	24		राजकोषीय धोरण हे _____ चे धोरण आहे.	

		a.	केंद्र सरकार	
		b.	मध्यवर्ती बँक	
		c.	सेबी	
		d.	व्यापारी बँका	
	25	जेव्हा एकूण आर्थिक व्यवहार वाढत जातात, तेव्हा अर्थव्यवस्थेत _____ असल्याचे म्हटले जाते.		
		a.	घसरण	
		b.	वळण बिंदू	
		c.	तेजी	
		d.	पुनरुज्जीवन / विस्तारत होत	
	B)	एक किंवा दोन वाक्यात उत्तरे लिहा. (प्रत्येकी 02 गुण)		
	1	फिशरचे विनिमय समीकरण सांगा.		
	2	राजकोषीय धोरण म्हणजे काय?		
	3	पैसा आणि सादृश्य पैशाची व्याख्या सांगा.		
	4	पैशाच्या पुरवठ्याची संकल्पना सांगा.		
	5	पैशाचे मूल्य म्हणजे काय?		
	6	पैशाच्या पुरवठ्याचे कोणतेही दोन निर्धारक घटक सांगा.		
	7	पैशाची व्याख्या लिहा.		
	8	रोखता पसंती ही संज्ञा स्पष्ट करा.		
	9	पैशाचे मूल्य म्हणजे काय?		
	10	ठेव गुणक ही संकल्पना स्पष्ट करा.		
	11	रोखता सापळाची व्याख्या सांगा.		
	12	सीमांत उपभोग प्रवृत्तीचे सूत्र काय?		
	13	पैशाच्या मागणीचे तीन हेतू कोणते आहेत?		
	14	उपभोग फलन प्रभावित करणारे कोणतेही चार घटक सांगा.		
	15	व्यापार चक्राच्या तेजीच्या काळात वास्तव स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन, किंमती आणि बेरोजगारीबाबत काय होते?		
	16	चलन संख्यामान सिद्धांत सांगा.		
	17	उपभोग फलनातील सीमांत उपभोग प्रवृत्तीचे मापन कसे केले जाते?		
	18	व्यापार चक्राच्या मंदीच्या काळात वास्तव स्थूल राष्ट्रीय उत्पादन, किंमती आणि बेरोजगारीबाबत काय होते?		
	19	व्यापार चक्राचा मौद्रिक सिद्धांत कोणी मांडला?		
	20	पैशाची प्राथमिक कार्ये कोणती आहेत?		
	21	प्लास्टिक पैसा म्हणजे काय?		
	22	पैसा गुणक म्हणजे काय?		
	23	रोखता प्राधान्यता म्हणजे काय?		
	24	मौद्रिक धोरण म्हणजे काय?		
	25	वास्तव शिल्लक परिणाम म्हणजे काय?		

	विश्लेषणात्मक दीर्घांतरी प्रश्न	
1	पैशाची कार्ये सांगून अर्थव्यवस्थेतील पैशाचे महत्त्व सांगा.	
2	पैशाची विविध कार्ये सविस्तर स्पष्ट करा.	
3	पैशाचा चक्रीय प्रवाह म्हणजे काय? पैशाच्या चक्रीय प्रवाहाचे अर्थव्यवस्थेतील महत्त्व स्पष्ट करा.	
4	पैशाची कार्ये कोणती आहेत आणि ती का महत्त्वाची आहेत?	
5	वस्तू विनिमय पद्धती म्हणजे काय? पैशाने वस्तू विनिमय पद्धतीतील अडचणी कशा दूर केल्या?	
6	पैशाच्या पुरवठ्याच्या निर्धारक घटकांची चर्चा करा. पैशाच्या पुरवठ्यामध्ये समय ठेवीचा (time deposits) समावेश करावा का?	
7	पैशाच्या पुरवठ्याच्या मापनाचे दृष्टीकोण सांगून पैशाच्या पुरवठ्यावर परिणाम करणारे घटक सांगा.	
8	पैशाचा पुरवठा म्हणजे काय? अर्थव्यवस्थेतील पैशाचा पुरवठा निश्चित करणारे घटक कोणते आहेत?	
9	अर्थव्यवस्थेतील पैशाचा पुरवठा निश्चित करणारे घटक कोणते आहेत?	
10	'सीमांत उपभोग प्रवृत्ती उच्च (अधिक) असल्यास गुणकाचे मूल्यही उच्च (अधिक) असते'. या विधानाची चर्चा करा.	
11	व्याजदर निश्चितीचा सिद्धांत म्हणून केन्सच्या रोखता पसंती सिद्धांताची टीकात्मक चर्चा करा.	
12	केम्ब्रिजच्या रोख शिल्लक दृष्टीकोनाची चर्चा करा. रोख व्यवहार दृष्टीकोनापेक्षा तो कसा श्रेष्ठ आहे?	
13	फिशरच्या चलन संख्यामान सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.	
14	चलन संख्यामान सिद्धांतातील मिल्टन फ्रीडमनचे योगदान स्पष्ट करा.	
15	'केन्सचे उपभोग फलन हे आर्थिक विश्लेषण साधनामध्ये फार महत्त्वाचे योगदान आहे'. या विधानाची चर्चा करा आणि समग्र आर्थिक विश्लेषणातील उपभोग फलनाचे महत्त्व सांगा.	
16	'व्यापार चक्र ही निव्वळ मौद्रिक घटना आहे'. या विधानाची टीकात्मक चर्चा करा.	
17	मंदीची तीव्रता कमी करण्यातील मौद्रिक आणि राजकोषीय धोरणांच्या परिणामकारकतेच्या मर्यादेचे मूल्यमापन करा.	
18	व्याजदराची रचना म्हणजे काय? व्याजदराचे निर्धारक घटक सांगून अल्पकालीन आणि दीर्घकालीन व्याजदरातील संबंधाची चर्चा करा.	
19	व्यापार चक्राच्या हॉट्टे आणि हायेक यांच्या सिद्धांताचे टीकात्मक परीक्षण करा.	
20	व्यापार चक्र म्हणजे काय? त्याच्या अवस्था स्पष्ट करा. व्यापार चक्राचे नियंत्रण कसे केले जाते?	
4.	टीपा लिहा.	
1	पैसा गुणक	
2	ठेव गुणक	
3	पॅटीनकिनचे सर्वसाधारण संतुलन प्रतिमान	
4	केन्सच्या पैशाच्या मागणीचा सिद्धांत	
5	पैशाचा साठा आणि प्रवाही संकल्पना	
6	कर्जाऊ निधी सिद्धांत	
7	एच (H) वर परिणाम करणारे घटक	
8	टोबीन दृष्टीकोन	
9	पैशाच्या चक्राकार प्रवाहाचे महत्त्व	
10	पैशाचा चक्राकार प्रवाह	
11	पैशाचा पुरवठा आणि रोखता	

12	रोकड पसंतीचे हेतू	
13	व्याजदराची मुदती रचना	
14	विवेकशील अपेक्षा सिद्धांत	
15	पैशाच्या पुरवठ्याचा एच (H) सिद्धांत	
16	व्याजदराचा हिक्स- हॅनसेनचा सिद्धांत	
17	राजकोषीय सिद्धांत	
18	पैसा आणि सादृश्य पैसा	
19	पैशाच्या पुरवठ्याचे निर्धारक घटक	
20	फिलिप्स वक्र परिकल्पना	
21	फिशरचा व्यवहार दृष्टीकोन	
22	रोख शिल्लक दृष्टीकोन	
23	व्यापार चक्राचे नियंत्रण	
24	रोखता पसंती सिद्धांत	
25	व्याजदराचा सनातनवादी सिद्धांत	
26	व्यापार चक्राच्या अवस्था	
27	पैशाचे मूल्य	
28	व्यापार चक्राच्या अवस्था	
29	हॉट्टेचा व्यापार चक्राचा सिद्धांत	
30	वास्तव शिल्लक परिणाम	